

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDTANI INTÉZET PALOTÁJA.

tainak vezetésével is. Most, mikor a tervezett palota építése maholnap megkezdődik, bemutattuk az ép oly diszesnek, mint célszerűnek ígérkező épület képét és ezzel kapcsolatban a magyar kir. földtani intézetről is elmondunk egyet-mást.

A magyar kir. földtani intézet célja és feladata a magyar korona országainak részletes földtani fölvétele és a fölvételi eredményeknek a tudomány, a földművelés és az ipar szükségének megfelelő módon való ismertetése; általános és részletes földtani térképek készítése és kiadása; az állam területének földtani alkataban előforduló ásványok, kőzetek, kövületek összegyűjtése és múzeumi föllálítása; a talajok, ásványok és kőzetek vegyi elemzése, és végül a földtani ismereteknek előadással való terjesztése.

Az intézetnek eleintén mindössze hat tagból álló szakbizottsága jórómán csak részletes geológiai fölvételekkel és azok irodalmi ismertetésével foglalkozott. A gyűjtemények ekkor még csak a fölvételi anyag összeállítására szorítkoztak s a szűk helyiségek miatt múzeumi jelleggel nem bírtak. Az intézeti szakkönyvtár csupán néhány kis szekrényt töltött meg és a személyzet gyakorlati irányban alig fejthetett ki nagyobb tevékenységet. Szóval az első 14 év, a kezdet nehézségeivel küzdve, a lassú fejlődés, de azért a csendes tudományos munkálkodás korszaka volt.

Az 1882-ik évtől kezdve azonban, mikor a mostani igazgató vette át a vezetést, az intézet munkaköre tetemesen megváltozott és igen sok oldalúvá lett.

Ma az intézet már 14 rendes szakmunkással s 2 belső munkatárssal dolgozik. Szakbizottságot mostan főként három irányban munkálkodnak, i. e. a hegyi vagy az általános alapfölvételeknél, a bányász-geológiai fölvételeknél és a talajfölvételeknél; de ezek mellett a hydrologiai ügyek elintézése szintén egyik lényeges feladata az intézetnek.

Magyarország haladása és fejlődő ipara következtében a sokféle gyakorlati kérdések megoldásánál a szakértőnek mostan már fontos szerepe van. Az országban a geologia körébe tartozó teendők majd mind az intézet szakmunkásaira hárulnak. Hydro-geológiai, bányász-geológiai, köfjéti, márga-, mészkő-, homok-felhasználási, többféle talajjavítási, vas-útépítési kérdésekben évről-évre igen számos esetben fordulnak véleményért az intézethez. Az intézet évi költségvetése az 1868-ik évtől 1870-ig 24,000 forint volt, az 1896-ik évben pedig már 56,960 forint.

Az ország területének részletes geológiai fölvétele az 1:25,000 mértékű katonai térképlapra történik és pedig akként, hogy a geológus a neki kijelölt vidék minden talpalattnyi területét a helyszínen megvizsgálja, a kőzeteket s azok előfordulásának határait a térképre pontosan berajzolja és különböző színnel kifesti. Az előfordulási, települési körülményeket, a talált őslényvonalakat, a kőzetek minőségét és más hydrologiai és technikai értékű tapasztalatait jegyzőkönyvébe irtatja. A hegysegeken és völgyeken át geológiai szelvényeket készít. Az előforduló kőzetekből, ásványokból és kövületekből a szükséges vizsgálatokra és az intézeti múzeum részére példányokat gyűjt; az összegyűjtött anyagot megvizsgálja és pontosan meghatározza. Az eredményekről megírja hivatalos jelentését, a gyűjtéseket az intézeti múzeumnak beszolgáltatja.

A részletesebb tanulmányok, a melyek nincsenek időhöz kötve, az „Évkönyv”-ben, más vegyes tanulmányok, értekezések a „Kiadványok”-ban jelennek meg. Az összes intézeti kiadványok nemesak magyar, hanem német nyelven is megjelennek, hogy azokról a külföld is tudomást nyerhessen.

A szakbizottságot a fölvételi és irodalmi munkálkodás mellett különös gondot fordít az intézet múzeumára, a mely sok ezer darabot tartalmaz és a mely nyilvános jellegű. E múzeum főosztályai a következők.

1. Országos fölvételekhez tartozó állat- és őslényvonal, valamint közzétett gyűjtemények;
2. Magyarország bányatermésének gyűjteménye;
3. Magyarország talajainak gyűjteménye;
4. Iparilag értékesíthető magyarországi ásványok és kőzetek gyűjteménye;

nyok és kőzetek gyűjteménye; 5. A közoktatás céljaira való magyarországi gyűjtemények; 6. Fúrás próbák gyűjteménye; 7. Külföldi őslényvonalakra szolgáló állat- és őslényvonal, valamint közzétett gyűjtemények; 8. Iparilag értékesíthető ásványok és kőzetek; 9. Összehasonlító állattani gyűjtemény.

Az intézeti munkálkodás másik nevezetes és lényeges segédesszöke a szakkönyvtár és térképtár, mely 13,665 darab könyvet és 3216 darab térképet tartalmaz, melyek értéke összesen 92 ezer frt-ra megy. A könyvek és térképek tekintélyes részét az intézet saját kiadványaiért kapta cserébe.

Különös megemlést érdemel még a jól felszerelt *chemiai laboratórium*, a mely az 1884-ik évben rendeztetett be.

Az intézet szakbizottsága az 1896-ik évig részletesen fölvett és térképezett 88,775 négy-szögkilométernyi területet; ehhez járul még az 1883-ik évben megkezdett *bányászati földtani fölvétel* 518 négy-szögkilométerrel, valamint a Székelyföldön végzett *átvezetés fölvétel* 12,372 négy-szögkilométerrel.

A *földművelésre vonatkozó földtani fölvételek* az 1892—1895 években részletesen 190,534 négy-szögkilométert, átvezetésen pedig 2826 négy-szögkilométert tettek.

Az intézet tudományos és közgazdasági működését eleitől kezdve hatalmasan támogatta annak tiszteleti igazgatója, dr. *Semsey Andor*, a ki ez ideig mintegy 80,000 forinttal járult az intézet fejlesztéséhez és emeléséhez. A külföldi összehasonlító gyűjteményt jórómán egészen ő maga szerezte meg; a könyvtárat s a chemiai laboratóriumot szintén számos nagy becsű adományával gyarapította.

Az intézet számára emelendő új épület összesen 6205³⁶ négy-szögkilométernyi területet foglal el, de a tervezés akként készült, hogy időről-időre a folytatódó kiépítés és fejlesztés minden akadály nélkül lehetséges legyen.

★

Lechner Ödön, a földtani intézet tervező építész, az új alkotásánál is alkalmazni kívánja a magyar diszítványokat.

Az iparművészeti palota után, mely a külföld részéről is elismerésben részesült, most a magyar kir. földtani intézet épületét fogja megépíteni hasonló szellemben. E már munkába vett palotán a szép körvonallakkal, az épület komoly jellegének megfelelő monumentális felfogás párosul. Egész külseje híven megfelel belső rendeltetésének. A második emelet tágas ablaknyílásai elárulják, hogy ott fenn pompásan világított és a többi teremnél magasabb múzeumi helyiségek vannak.

A Stefánia-út felé néz az épület főhomlokzata, a melyet két hatalmas, négy-szögletes torony ékesít. A két torony között szabad lépcsőzet vezet a magas földszinten elhelyezett, tágas főkupához; innen pedig a széles folyosók és az épület tengelyében elhelyezett díszes lépcsők nyitnak rendkívül könnyű és áttekinthető utat az összes helyiségekbe.

A két torony sisakjának mintegy óriásilag nagyobbitott mását láthatjuk a fő homlokzat közepén emelkedő hatalmas tetőben, a melynek magyaros gerinczcserepei fölött a csúcson jelképek egy földgömb lesz elhelyezve.

Az épület tetőlele csipkészetéhez hasonló; a téglából rakandó csipkés pompás körvonallakat ígérnek. A magyaros jelleg az épület egész külsején, annak felső végződéseiben, ablakformáiban, különösen pedig ékítményes díszében nyilvánul. Ez ékítmények a székelő házak festései, a szűk, subák s egyéb kőntösök himzett díszítményeinek szellemében vannak tervezve.

A cserép-éleken a magyar házi eszközök, az állatvilág, kulacs, pávatoll, kakastaréj, galamb elmaradhatatlanok. A felfogás finomságának megfelelőleg a tagozások igen csekély kiugrásúak, s inkább az általuk közre zárt idom rajzával hatnak, semmint árnyékhátással. Az összes tagozásokat téglából rakják, míg a sík falak vagy simán vakoltak, vagy pedig fehér mázas téglákkal lesznek burkolva közben-közben elszórt magyar szellemű motívumokkal.

DIOGENES.

Diogenes böles bolond volt,
Egész világ tudja, mondja;
S bölesnek nem sok az igénye,
Bolondnak meg semmi gondja.
Nem volt földje, nem volt kincse,
Nem volt háza, —
Fumigálta a világot
Hordájába!

Egyszer, téli szélviharban,
Fázva guggolt zord tanyáján,
Oldalt állt a házi Isten,
Egy otromba nagy fabákvány.
„Jó volna, ha tüzet adnál,
Én istenkém,
Szólt a böles, — valamicskét
Melegedném!”

Az a buta faragott fa
Csak nézte a fázó bölcset,
Gondolkodó pófát vágott,
Egy kukkal se mondott többet.
S Diogenes örvendezve
Felkiáltott:
„Ugy tesztek, mint parancsolja
Némáságod!”

S szedte, vette, fogta, kapta,
Felvagdalta apró fának,
Aztán szépen tüzet rakott
Küszöbén a bús portának,
S nyugodtan szót, míg a lángok
Fellobogtak:
„Ugy-e, kedves jó istenkém,
Igy gondoltad?”

Endrődi Sándor.

FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR SZABADSÁGHARCZBÓL.

Egy tábornoki honvédtiszttól.

XVI.

Gyermek honvédek. (Vége.)

A nemzeti hadseregben, különösen a tűzér-csapatoknál igen sok kiskorú ifjú szolgált, kiket a közlekedés ragadott magával és vitt a honvédelem szolgálatába. Egy ilyen ifjú katonai pályáját és emlékeit mutatom itt be.

Az alvidéki szerb mozgalmak idején a fiú Beeskereken tanulta a 4-ik gimnázialis osztályt, honnan atyja a beállott zűrzavarban hazavitt Ó-Becsére. Itt mindig a honvédtábornok látogatta, pajtásaival katonásdit játszott s végtére is Böhm nevű tűzér-százados addig kérte, vigye magával, hogy Böhm a 13 éves gyermeket csakugyan katonaköpenybe bujtatta, s 1848 őszén, a szülők beleegyezésével, magával vitte Bem tábornok hadseregéhez. Egy kis faladában, a melyben akkor az öntött fagygyűgyertákat tartogatták, pár fehéreműt és kevés élelemmel adott neki édes anyja a hosszú, zordon útra.

A szabadságharc végeig nem hallott a fiúról senki semmit. 1849 szeptember közepén érkezett rongyosan, tarisznyával a hátán egy Körös-Ladányban lakó nagynénjéhez, s ott mesélte el a vele történt eseményeket.

Bem tábornok seregében főtüzer és két lovas-ágyú parancsnoka lett belőle. Részt vett a bukovinai hadjáratban; a vizaknai csatában ágyúlövéstől lábikráján megsebesült, Szászváron a Gyula-Fehérvárból kitört ellenség a társzekerekkel elhelyezett többi sebesültevel együtt elfogta, Bem azonban ismét mindnyájukat ki-szabadította. Később Nagy-Szebenben, mikor az ellenség az országból már ki volt verve, a puskapor-malomban működött. Pártfogója, Böhm tűzérőrnagy, itt házasodott meg, és a fiú ez időben táncestélyeken is, különösen mint zongorázó részt vett. Augusztusban azután Zsibón

(Kazinczy és Gaál seregével) tette le a fegyvert.

Több részletre alig, tisztán csak a roppant hideg télre s a nagy mennyiségben elfogyasztott pálinkára emlékezett a fiú, a mi mindig kábulatban tartotta őket. Zsibóról Böhm tűzérőrnagy neje vitte Nagy-Váradig a hintó bakján, a ki férje számára kegyelmet esdekelt ment Paskiewicz herezeghez, mert attól remegett, hogy Urbán osztrák ezredes, — kinek a sereg Zsibón megadta magát, — férjét, mint egykori császári főtüzer-mestert, agyonlövési.

A haditörvényszék Nagy-Váradon, melynél a most már 14 éves fiú jelentette magát, őt sem besorozásra, sem büntetésre valónak nem találta, s kellő megdorgálás után azzal bocsátotta el, hogy folytassa iskoláit. Ezt később meg is tette, de bizony eleinte itt-ott, mint gyógyszerész-tanoncz kereste élelmét s az alapot, melyen majd idővel fölvergődhetik. Az akkori fiatal tűzér jelenleg Magyarország hírneves tudósai és tanárai között igen kiváló helyet foglal el, és a főrendiháznak is élethosszán kinevezett tagja, neve: *dr. apáti Than Károly*.

Szomorúbb sorsa volt egy másik bácskai ifjú honvédnek, a szabadtai előkelő családból származott *Plaszanovics*, szinte gyermekhuszárnak, ki bátyja, a feltűnően szép férfiú, Pilaszanovics Gyeni huszárkapitány oldala mellett a Ferdinánd-huszárokkal Tápió-Bicskénél vett részt először a csatában, s egy ágyúgolyó mindkét alsó lábszárat térdén alól elszakította.

Láttam a még gyöngye gyönyörű ifjút, a mint közönséges szekéren gróf Keglevichék nagy-katái kastélyának udvarába szállították, jobban mondva behurcolták, mert fájdalom, a szegény számalomra méltó sebesültekké váló bánásmódot másként jellemezni nem lehet. De volt-e akkor tehetsége, módja, érkezése a kornak, vagy a vezérnek minden szükséges felszerelést előteremteni? S hol szunnyadt még akkor a vörös-kereszt áldásos eszméje? Egy-egy szekéren 5—10 sebesült feküdt, mint a kukoriczáké össze-visszahanyva. Volt azokon magyar, német, horvát, lengyel, olasz, mindenféle harcász; volt élő, félholt, elalélt, sőt egészen kiszívott is, a kiket csak azután osztályoztak az udvaron, vagy, a mennyire telt, a szobákban széthintett szalmán, és vettek az orvosok a lehetőséghez képest ápolás alá. Itt adta ki lelkét csakhamar a derék ifjú is.

Bizonny nagy és magasztos volt az akkori fiatalság önfeláldozása, hogy annyi fáradság, nyomor és szenvedés közepette is megmaradt mindvégig a haza lelkes katonájának!

XVII.

Menekülés az orosz fogságból.

Az orosz fogságban tűrhető volt a honvédség helyzete. A tiszteknek meghagyták kardjokat s más fegyverzetüket, lehetőleg gondoskodtak elhelyezésükről, élelmességükről, stb. kivételesen még mulattatásukról is. Görgői akkori hadsege, *Frank* őrnagy a világosi orosz-magyar tárgyalások alatt, melyeket orosz részről a világosi kastélyban megjelent Frolov tábornok vezetett, elméjében megzavarodván, *Anrepp* finn eredetű orosz altábornagy, ki a foglaltsereg őrzetere rendelt hadosztály parancsnoka volt, *Mol-*

* Érdekesen illusztrálja Than Károlynak a vizaknai csatában történt megsebesülését Roskovics Ignác festőművésznek az a rajza, melyet a művész a Than Károly egyetemi tanárságának 25-ik évfordulójára 1887-ben volt tanítványaitól szerkesztett s az ünnepeltnek följáratott Than-album számára készített „Részlet a vizaknai ütközetről 1849 jan. 4.” czím-mel. E mozgalmas csataképek az előtérben látható a gyermek-ifjú tűzér, a mint megsebesülten a havon elterülve fekszik.

AZ 1849 JANUÁR 4-IKI VIZAKNAI ÜTKÖZETBŐL.

nár Ferdinánd huszárezredet, Görgői egykori főhadsegédét vette magához azon célra, hogy rendelkezéseit az ő nevében, magyar napi parancsokban tudassa a fogoly honvédséggel.

E sorok írója is *Molnár* ezredes orosz-magyar irodájába rendeltetett, s mint ilyen részt vett egy párszor *Anrepp* altábornagy thea-estélyén is. Itt láttam egy régi ismerősr, báró *Grueben* osztrák cs. k. alezredesre, a ki 1848-ban, mint a Ferdinánd-huszárok őrnagy, Ó-Becsén állomásozott, sőt szülőimnél volt beszállásolva, de később, mikor a bécsi udvari párt Jellasics horvát bánt már nyíltan fölléptette Magyarország törvényes kormány ellen, a verbászi magyar tábornokokkal együtt elhagyta, és Eszéken ismét a császári seregbe átlépve, osztrák császári biztos minőségben működött az orosz tábornok oldalán.

Ez a viszontlátás sokunknak jó szolgálatot tett. A mikor t. i. kiadták a napiparancsban, hogy minden honvédtiszt nevét, rangját, születése helyét, stb. egy vegyes bizottság előtt előszóval bemondani tartozik, és hire ment annak, hogy pár nap múlva Gyula felé fognak bennünket kísélni, s ott a foglyokat az osztrákoknak kiszolgáltatják, a ki csak tette, azon volt, hogy ezen átadás elől meneküljön. El lehet mondani, hogy az orosz tisztikar jóindulatából, kik még az orosz hadseregbe való átlépésre is sokakat fölszólítottak, már a Világostól Sarkadig tett seregmozdulat alatt százankint, sőt talán ezrenként állottak odább, tiszték és legénység, a ki csak módját ejthette. Neszté vénnek báró *Grueben*, az osztrák császári biztos, követelte, és ki is eszközölte, hogy senki az előőröskön át ne bocsáttassék, hacsak az *Anrepp* altábornagy által orosz nyelven, többnyire írónál kiállított, mindig Békés-Gyulára szóló menetlevelet ő is nem láttamozza. Úgy is történt, s most már a menekülhetés nagyon meg volt nehezítve.

Az említett régi ismeretség révén, és hosszas rábeszélés után sikerült azonban nekem báró *Grueben*-t magam, fivéreim, igen sok ismerősem és barátom, többi között *Tomori* Anasztáz részére is, ki pedig a katonai főtüzer-vénység részére is, — kieszközölöm nemesak az orosz menetlevelek láttamozását, melyeket *Anrepp*-től akadálytalanul megkaptam, de még azon kedvezményt is, hogy kérésére az orosz főhadiszállásból három kozákot és három cserkeszt adtak mellénk fedezetül, hogy az előőröskön bántatlanul átkísérjenek bennünket. Meg is tették ezt becsü-

letesen, de az előőröskön túl, a sarkadi hid előtt állást foglaltak, a hidat dzsidákkal elzárták, s hosszas alkudozás után csak akkor engedtek bennünket tovább hajtani, mert többnyire magánfogatokon voltunk, mikor minden ezüst-pénzünk — a mi ugyan, mint látni fogjuk, nem sok volt — kezeikbe leolvastuk.

Mindenképen megkönnyebbülve hajtattunk gyorsan tovább, míg távolabb, egy kukoriczátáblán ismét orosz katonákat vettünk észre, a mint fegyvereiket gúliba rakva, tökök, burgonyát, kukoriczát szedtek. Ezek közül néhányan nagy ordítással hozzánk rohantak, bőrdíjainkat le akarták a kocsikról rántani, de mi sem voltunk restek, megkardlaptuk, elriasztottuk őket; ekkor fegyvereikért szaladtak, tették is néhány lövést utánunk, de gyors vágatással minden további baj nélkül elmenekülhettünk.

A határdombok összetalálkozásánál azután nem a menetlel szerint Gyula felé, hanem Békés városának irányoztuk a rúd végét, és orosztól, némettől — legalább egyelőre — így szabadultunk meg.

XVIII.

Utolsó percek Világoson.

A megadás és fegyverletétel elhatározása után Görgői tábornok fővezéri, illetve diktatori minőségében még néhány rendeletet és levelet irt alá; az utóbbiak Klapka, Damjanics tábornokhoz és Kiss ezredeshez, mint a komáromi, aradi és pétervárdi várak parancsnokaihoz voltak intézve, s azon felhívást tartalmazták, hogy miután a nemzet szabadságharcza véget ért, s annak más fordulatot adni többé nem lehet, adják fel őket is a további ellentállást, s igyekezzenek tisztességes föltételek mellett kapitulálni, még pedig Aradra vonatkozólag, ha csak lehet az oroszoknak. (A Damjanics tábornokhoz szóló levelet a fővezér rendeletét folytán e sorok írója fogalmazta.)

Egyik rendelet az osztrák császári hadseregből a hadjárat alatt elfogott tábornokokat, főtisztiket és katonákat illette, a kiknek Aradra való elvonulása iránt intézkedett, megbízván nyílt levélben egy honvédszázados, hogy a több ezernyi foglyot az aradi cs. k. hadparancsnokságnak adja át, és magát hadifogolynak jelentse. Másik rendeletével a főhadipénztárban levő (mintegy 75—80,000 forint) készpénz készletét rendelte kiosztatni a honvédtisztek s az osztrák hadifoglyok között. A Bohus-féle kastély melléki fedezetül, hogy az előőröskön bántatlanul átkísérjenek bennünket. Meg is tették ezt becsü-

ezredes főintendans és Görgei Armin állott, osztotta szét a pénzt 50—100 frtos összegekben, a meddig a készlet tartott. Képzelték, mekkora volt a tolongás a bizottság fülkéje körül; az volt a szerencsés, a ki erős izmaival a dulakodást jobban győzte, és tragikomikus volt, hogy a fővezér közvetlen környezete, köztük magam is, — mely az utolsó perzig el volt foglalva teendővel, s így a pénzosztó bizottság közelébe jutnia lehetetlenség volt, — üres tarisznyával távozott Világosról.

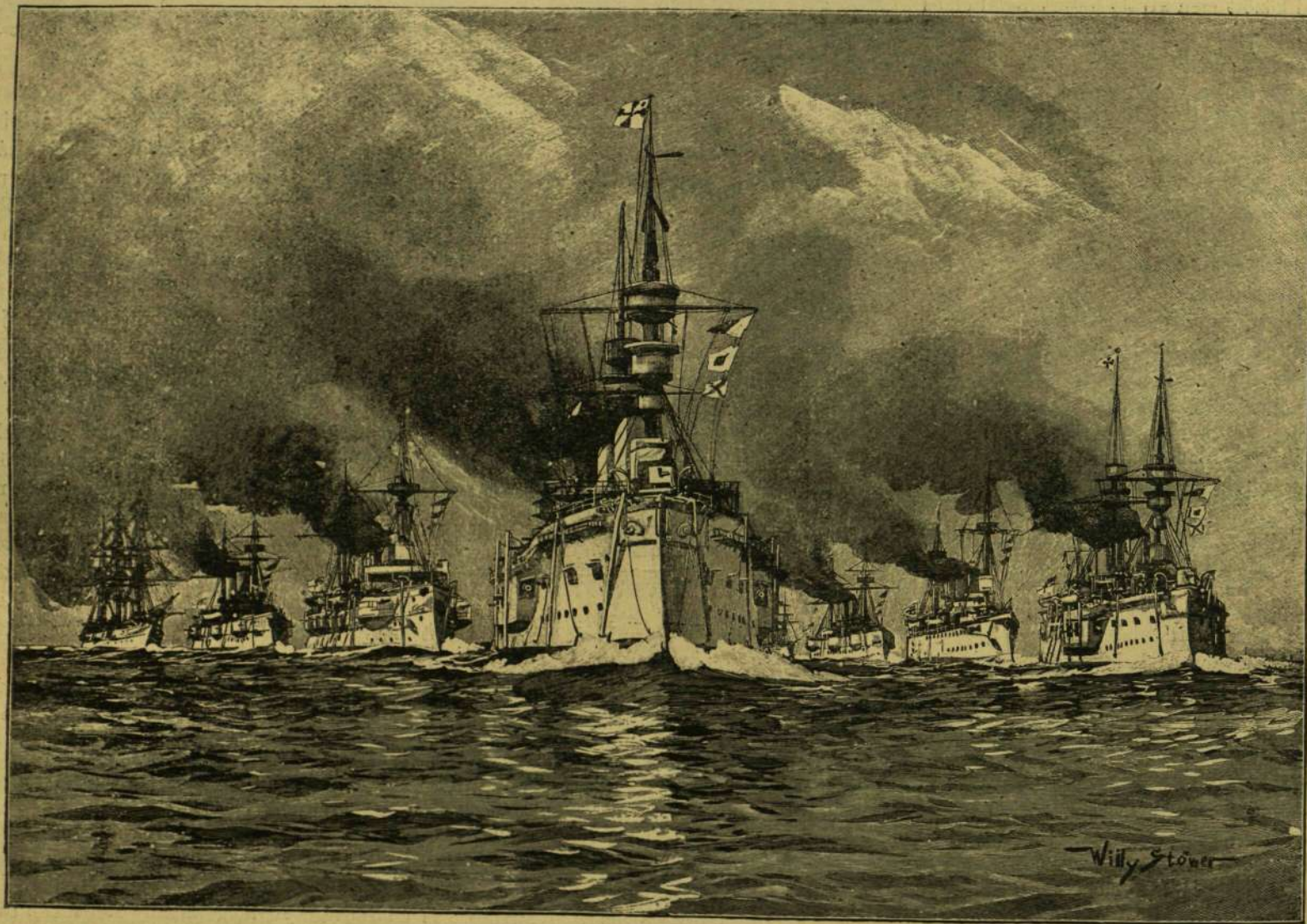
Az orosz főhadiszállással folytatott alkudozások, illetőleg bármely föltétel kieszközölésének sikertelensége a vezérek előtt nem volt titok, hiszen együtt járultak a megadáshoz, de e sorok írójának biztos tudomása van arról is, hogy Görgei vezérének, barátainak a gyors menekülést ajánlotta, kétségen kívül attól tartván, hogy kegyelemre egyikük sem fog számí-

A BUDAI RÁCVÁROS BONTÁSA.

A főváros budai része kiállta szilárdan a viharokat, az árvizeket. Apró, emeletes házai meg nem rendültek, ha két-három hétig is áztatta földszintjüket a Duna felduzzadt hulláma. A mikor végre az árvíz elvonult a pestinél alacsonyabb budai részekből, a házak maradtak tovább is úgy, a hogy voltak. Elemi csapás azoknak nem ártott. A tűz ellen is hatalmas bolthajtások biztosították. Az egész főváros rendkívüli áramlatának azonban Buda erős házai sem birtak ellenállni. Egymás után bontották le s keletkeztek helyökben a modern paloták. Az a keskeny, de roppant hosszú utca-vonal, mely a Gellérthegy alól indult és a Duna mentét követve még Ó-Budán is keresztül kacskaringózott, hajdanában a bécsi országút tőlünk kiinduló útja volt, s a fuvarozás nyomán alakult, mindenféle apró boltjával, szállójával, kocsimájával. Olyan megrögzötten helyezkedett el, hogy nem birt vele az idő.

ténete is jegyez föl egyet-mást. Itt képződött a szerb intelligencia, itt — a szent-endrei püspökség oltalmában — kezdték művelni a szerb irodalmat. A szerb irodalmi mozgalom innen indult ki, ment Ujvidékre, és csak onnan Belgrádba. Magyarországon azonban a szétszórta szerb lakosság mindenütt gyorsan fogott, összezusugorodott. A fővárosban a Tabánnak és Rácvárosnak hiába állt háta mögött a szent-endrei szerb püspökség. A ráczok beolvadtak s különös alakú, nyílt gangú sütő műhelyeik, a hova a városi lakosság kenyeret és pecsenyét vitt a tűzhöz, Pesten és Budán egymás után tűntek el.

A régi Rácvárost, hol még nem oly régen is szeltemben hangzott a tambura, bontogatták folytonosan, az őszszel pedig ráérték a döntő csapást, és egész utca tűnt el, még pedig az úribb részből, a Rudasfürdőtől a Döbrentei-térig terjedő utca. Az új-hidnak, — melynek építéséhez tavasszal fognak — kell itt hely. Csupa erős kőház emelkedett itt, a földszint ablakain rostély és kiálló kosár. A legtöbb egyemeletes volt, régi módi szerinti kettős fedéllel. A legismer-

A KHINÁBA KÜLDÖTT NÉMET HADIHAJÓK.

hatni. Hogy miként szereztem erről meggyőződést, a történelmi igazság érdekében kötelességemnek tartom elmondani.

A Bohusék nagyszerű ebédje után a kastély egyik szalonjában levén dolgom, együtt találtam ott több tábornokot és törzstisztet. Kiss Ernő altábornagy rengeteg csibukját szíva, egy divánra dőlt, egész határozottsággal emlékeztem Aulich, Pölsenberg és gróf Leiningen tábornokokra mint jelenlévőkre. Természetesen a fegyverletételről beszéltek és Görgeinek azon tanácsáról is, hogy menekülés által igyekezzenek kitérni a veszedelem elől. Szóltak többen a dologhoz. Kiss Ernő kijelentette, hogy «ő nem távozik, a hadseregnek marad s annak sorsában akar osztozkodni».

Valóban ritka példája az önfeláldozásnak és ragaszkodásnak; és nem lehet, nem szabad azon kételkednünk, hogy ezen nézetet mindnyájan magukévá tették.

Dicsőség emlékünek!

Mikor már feltöltötték előtte az utcát, mögötte a Dunapartot, még akkor is ott szorongott a mélységben. A feltöltött utakról már az emeletekbe látott az ember. De a budai burger konzervatív. Meglakik ő ezentúl is ott, a hol az apja és nagyapja lakott. Minek neki nagyobb ház.

Kezdek végre ezek is eltűnni, de ám csak lassan. A Dunapart kiépült, csakhogy arra beljebb a kis emeletes házak mélyen benőttek az ősi talajba. Kigyomlálni nehéz volt. Legtovább ellenállott a Rácváros, Budának ez a tősgyökeres része, egész nemzetiségi telep a mult században s ennek a századnak első felében. A szerb templom körül keletkezett, leért a Dunáig. Ez az intelligens szerbek negyede volt. Fent a hegyoldalon a Tabán, a szegényebb szerbek helye, a kik Buda ostroma alatt maradtak itt s kaptak kis telkeket. Kereskedtek, üzleteket csináltak, kocszmákat nyitottak. Így vagyonsodtak s megalkották jövedelmeik epikuri forrásait, lent a Duna felé, a hol a karloviezi rácz ürmöst üttették csapra, zsiros csáját sütötték és török dohánnyal szolgálták. Még ezek a helyek a hatvanas években is megvoltak.

De a Rácvárosból a szerbek művelődéstör-

tebb, egykor népszerű épület volt köztük az «Arany lud», még a mult századból való fogadó. Az utcának a hegyalatti oldalát már lebontották. Képünk a bontás romjait mutatja. A szemközti sor még megvan, de több ház lakatlanul állt már a télen is; most pedig itt is ont-bont a csákány.

Széles utca közvetíti majd itt a forgalmat az új hídhoz. Az eltűnt régi városrész helyén keletkező új városban a budai (vagy szent-endrei) püspökség is díszes, modern palotát épített a Dunaparton. Itt emelkedik a köz munkatanács palotája is. Ez képünkön a háttérben kimagasló új palota.

A NÉMETEK KHINÁBAN.

Pár nap múlva megérkezik Henrik német herceg hajórája Khinába, hogy végkép birtokába vegye Kiaocsau kikötőjét, melyet már előbb diplomáciai úton biztosított magának, s ezzel valószínűleg egy nagyobb világtörténelmi esemény kezdődik meg, mely valószínűleg nem fog végkép szünetelni mindaddig, míg Keletázsia

legnagyobb országa Khina, mely egyuttal a földgömb legnépesebb területe, az európaiak hatalmába nem kerül.

Kiaocsau kikötőhely a petsili öböl déli részét tevő Santuang félszigeten van, mintegy 60,000 lakossal bíró város. Nagysága mellett is a régibb térképeken hiába keressük ezt a nevet s az utleírásokban sem gyakran fordul elő. Nemesak azért, mert Khinának ezen részében sok nagy város van s általában Santuang félsziget, hol Magyarország területén egy harmadát tevő vidéken mintegy 30 millió ember lakik, tehát a legnépesebb vidékek közé tartozik, hanem főképp azért, mivel a nagy csatorna, mely egykor a petsili öbölből a Sarga-tengerhez vezetett, s melynek végpontja Kiaocsau volt, ma már eliszaposodott, s így Kiaocsau kereskedelmi fontossága is nagyon hanyatlott. Jelenlegi hírnevét annak köszönheti, hogy a német kormány ezt a kikötőt szemelte ki mintegy kárpótlás gyanánt a khinaiktól azért, mivel közelében két német misszionáriust a khinaiak meggyilkoltak. Mon-

helyen valószínűsnek tarthatja magát. A németek siettek is ezt a győzelmet biztosítani. Már decz. 16-án elindult Henrik herceg, a császár öccse Kielből a «Deutschland» és «Gefion» hajókkal Keletázsia s útjában hozzá csatlakozott az eddig Kréta szigete mellett állomásozott «Augusztus császárné» nagy hajó, míg egy «Kormoran» nevű kisebb cirkáló hajó, mely már húzamosabb idő a keletázsiai vizeken cirkál, a keletindiai vidékekről ment közvetlenül Kiaocsau kikötőjébe. Ezeket a hajókat mutatjuk be most egyik képünkön.

A másik képünkön feltüntetett jelenet sokkal derűsebb, vidámabb természetű. Két német matróz teszi itt a szepet egy pár khinai leánynak, még pedig, mivel nem értik egymás nyelvét, hát húzó muzsika segítségével. S ez úgy látszik sikeres mód is az ismerkedésre s a két sárgabőrű szépség, látható örömmel veszi Európa szőke fiainak emigy nyilvánított hódolatát.

újságtudósé, a ki becsületes Stanley nevének világhírt szerze. En már csak oda mék, a hová könnyebb szerrel jut az ember. Mire való is az a nagy kíváncsiság? Igaz, apáink nagy hőlesen azt hajtogatták, hogy: édes fiam, előbb ismerd meg a mi édes hazánkat, aztán keresd fel csak a külső országokat, mi azonban megfordítva cselekedszük. Először is a külföldre rándulunk, aztán meg hazánkat úgy hagyjuk, a hogy van. Mert hát minek is Hódmezővásárhelyre utazni, mikor úgy is eleget írunk róla az újságok. Így cselekedtem én is, bátor hazánknak néhány kies pontját, példának okáért Baracsát, Eresit, Buda-Eörsöt eléggé ösmérem.

Elképzelheti a tekintetes úr, hogy nem gyalogoltam. Megvallom, hogy én bizony soha sem voltam barátja a gyalog sorral való utazás élvezetének. Jó lelkű ember lévén, mindig jóízűt nevettem, mikor gyalogos ember lépkel a poros országúton, én meg a vasúti kocszi ablakából nézem a világot. Bezzeg másképp láttam a dolgok rendjét, mikor a spanyol vasútnak piszkos

BUDAPEST FŐVÁROS RENDEZÉSE. — RÉGI ÉPÜLETEK BONTÁSA A DÖBRENTÉI-UTCÁBAN.

SPANYOLORSZÁGI LEVELEK EGY TEKINTETES ÚRHOZ.

I.

Tekintetes Úr!

Ösmervén abbéli jeles tulajdonságát, hogy olyan dolgokkal szeret foglalkozni, a melyekhez voltaképp köze sincs, ime leveleim olvasásával terhelem, vonatkozván ezek ama tündéres színben emlegetett országra, mely az emberiségnek egy csomó nagy ember és művész mellett még a spanyol nádat s a spanyol viaszot is adta. Ebből megértheti a tekintetes úr, hogy Spanyolországban jártam és úti tapasztalatom elmondásával kívánom hasonlókra serkenteni a gazdasági viszonyok alapos tanulmányozása közben megpihent elméjét. Mivelhogy pedig soha sem voltam barátja a kótára tett úti naplózásnak, ne vegye rossz néven tőlem, hogy néha a semmiségeken akadt meg a szemem, a látnivalókat meg elfelejtettem. En az utazás leírása dolgában inkább Istenben bízogult Zajtay István úrnak vagyok a követője, mint a Nansené avagy ama sötét erdőkben barangoló amerikai

kocsijában a hidalgókkal együtt szittam a rossz levegőt. Mert azt a szót, hogy emberbölcsülés, ez a gögölő had nem ismeri. Azt hiszik ő nagyságai, — mindenkinek ez a titulusa — hogy a saját nagyságos enjökön kívül a többi istenteremtése csak alak, de nem ember. Nem kér az pardont, ha oldalba döfött véletlenül, csak neki jusson hely. De mikor aztán visszatértem a magyar, akkor dohog. Vasútnak lassan jár, persze, hogy nem is ér tovább. Elképzelheti, hogy micsoda forgalmuk lehet, mikor két fővárosuk: Barcelona meg Madrid közt hetenként csak három gyors vonat közlekedik. Ha azután valamelyik állomásnál észbe jut a vasútnak, megáll s ott megetetik az embert 1 forintért, adván sokat az olajból meg a fohagyományból, de keveset a rossz hűsből. Már a német is rosztul él, pedig annak is csak egy az élete, de ehhez az ójtott kései római fajnak a konyhájához képest istenes az erkölce. Leghíresebb eledele a spanyolnak az *olla podrida*, nálunk a bakák csakumpaknak nevezik. Van abban marhahús, disznóhús, ócska bürgeizom, fohagyuma, hal meg zöldség; a ki ezt megbírja, az hosszútétlű lészen e földön. A vörös paprikának is volna

NÉMET TENGHERÉSZKATONÁK ÉS KINAI LÁNYOK.

kelete, de abba teszik, a mibe nem kéne. Azt a felséges fokhagymát, melynek illata olyan, mint a harmat, — ha módjával rakják, — megutáltatják, mert pazar módon még a csirkét, meg a nyulat is ezzel kenik meg. A boruk erős, jófejű ember kell hozzá, hogy megbírja. Abban mégis dicsérem a spanyolt, hogy mértéket tart, s nem igen akad köztök pityókás. Reggelente csokoládét iszik a spanyol, még pedig vízzel elegy kézzített s abban cukros hab süteményt (nálunk spanyol szelnek mondják a német szőlást fordító cukrászok) kevernek föl. A ki tejjel iszsa, az franczia csokoládét kér, egyik olyan, mint a másik, csak a friss víz esik jól utána. Ugy dél felé megint esznek három-négy tál ételt, a melyek közül az olajos ízű lében főtt paczeltől jobb nevelésű komondoraink undorral fordulnának el. A gyümölcsöt javallom, mert kitűnő a körte, a sárga szilva, meg a szőlő. Hanem azért a mi később érő gyümölcsünk ize nekem előbbvalónak tetszett, mint a délfranciaé, meg a spanyolé. Igaz, hogy narancsunk, datolyánk, gránát almánk nem terem, de a helyett körtéink és almáink változatossága páratlan. No a dinynek megállják a versenyt, megjegyzem, hogy nem csukrozzák, de tubákkal sem eszik, pedig elég tubákat fogyasztanak. A sonka és egyéb sertéstermeknek sem izletesek; éjszakspanyol vidéken ettem csak tühört dísznő karélyt, azt is franczia szakács sütötte. A pampilonai kolbász, ez a paprikás parasztszalámi, az még megjárja, de távol marad a miénktől. A családban nem sokat adnak az ételre. A gazdagabb csak abban különbözik a szegénytől, hogy míg a jobb módú több húst eszik kevesebb borsóval, addig a szegényebb kevesebb húst fogyaszt több borsóval.

Furcsa is ezeknek a melegvidéki embereknek a családi élete. Jóformán az utcán, a korcsmában vagy társaskörben meg a templomban telik el az idő. Az értelmesebb családoknál a család az úr, az gondozza a gyerekeket a maga módja szerint. A nagyságos asszony azalatt cifrázkodik, órákat telt el az arca festésével s a ruhája illesztgetésével. A bobadillai váróteremben két apácát láttam, a kiknek ki volt fűstve az arczok. Annýra általános itt a kendőzés. Hogy miért cselekszik ezt az asszonyok, nem tudom. Mert kendőzetlen mivoltukban bizony szebbek. Akad köztük hófehér márvány arcz, sötétbarna nagy szemekkel, dús hajjal; van azután olyan olajbarna bőrű, tüzes fekete szemű, hollófeke hajjal; kifűstve azonban olyanok, mint a tarka viaszbabák. De tudom, hogy sem a tekintetes úr, sem én nem veszünk spanyol asszonyt feleségül, tehát nem is szólom le tovább őket. De már azt nem hagyhatom szó nélkül, hogy pazarlók, otthon házi dolgot nem végeznek, úri asszony a piacra nem megy, — meg is járná a nagy szemfogó kofákkal — csak templomozik, naponként kétszer is. Bűneit szorgalmasan meggyónja, már csak azért is nagy keletük van a papoknak. Bezzeg örvendenének nálunk, ha a mi templombajáróink oly szorgalmasak volnának, mint a spanyol „liberálisok”. Mert Spanyolországban csak abban különbözik az igaz keresztény katolikus a liberálistól, hogy míg a hívő naponként látogatja az Isten házát, s havonként egyszer meggyón, a hitetlen csak vasárnapi misére jár és évente négyyszer vallja meg bűneit. Bizony mondhatom, hogy itt a papok az urak. Meg is látszik rajtuk, eléggé tápláltak s nem szerény alázatossággal, de büszke fejhordozással parancsolnak a hívőknek. Pedig elvették jószágait, a jószágok elűsztek az állam kezén, a papok pedig így is megélnék. Azért csak azt mondom, hogy ne bántuk mi a pap vagyonát, mert inkább tíz vagyonos pap légyen, mint egy szegény. Lám, a spanyol jezsuiták Barcelonában olyan palotákat építettek, hogy azoknál külön nincs a spanyol földön, részt vesznek kéz alatt a kereskedelmi vállalatokban, palotákat meg a kath. angol norfolki herceg nevére íratk. Már pedig jobbnak látom én, ha nem érvén be szép hivatása teljesítésével, inkább köztügyekkel foglalkozik a lelkek pásztorai, mint ha üzletekbe elegyednek.

De hát most veszem észre, hogy a vasútkról átugrottam a papok birodalmába, pedig még azzal sem számoltam be, hogy miképpen s tulajdonképp hová jutottam el ide spanyol földre. Lám, ilyen a sokat markoló ember, csak küllőfélez, a fő dolgot pedig elfelejti.

Ott kezdem, hogy végig élveztem a *Barcelona* tengeri fő kikötő város nyújtotta összes élvezeteket. Fekvésének a szépségéről eleget olvashat a tekintetes úr egyebütt. Én csak annyit mondhatok, hogy igen jól éreztem magamat a palmafákka beültetett tengerparti sáthelyen s gyönyörködtem a nyüzsgő kikötő életében, a mit már csak azért is megtehettem, mert én egy jó szivart szíván pihentem, míg szemet hordogató embertársaim keményen dolgoztak. Ha már most elgondolom, hogy most itt a ködös Közép-Európában mennyi baja van az embernek a ruhával, náthával, napokon át nem látja a nap sugarát, s elborul az őn színi égbolt láttára a legerősebb kedély is, bizony visszasír az ember lelke a dél kék ege, fényes vakító nap fénye után. Irigylem tőlük a napot, meg a levegőt, a többi nem. Nem is csodálom én a régi barbárokat, hogy folyton becsapkodtak a rómaiak földjére s a világpusztító magyarságnak csak jó izlésére vall, hogy az ingoványos Káspitól mellékről folyton jobb földet keresett s talált is. Kár, hogy csak a közepét bírja egészen. Minthogy azonban mi ketten ezen már aligha változtathatunk, csak visszakerülök megint a beszéd sorára.

Épen akkor jártam Barcelonában, mikor a liberálisok jutottak a kormányra és Sagasta úr lett a feje. Nagy dolog az itt, a „valódi” alkotmányosság hazájában. Olyankor, ha kormányváltás van, a bírákat és a tanárokat kivéve, minden hivatalnok sorsa megfordul. A portástól kezdve minden hivatalos az új kormány éhez embereivel töltöttek be, a ki a régi hivatalnokok közül már tíz évet szolgált, annyi tartásdíjat kap, hogy esetleg borsóval etetheti a családját. Arra, hogy valaki valami szakmához értsen, nem szükség iskolát végeznie, elég, ha jó pártember volt. Így lehet a természetrajz professzorából polgári kormányzó, a gyógyszerészből statisztikus és így tovább. Az elcsapott hivatalnokok — „cesante” a nevök, — azután naplopással, ellenzéki hírlapirással, vagy egyéb gyümölcsöző üzletekkel foglalkoznak, s van rá gondjuk, hogy a kormányt minden lépten-nyomon támadják. A kiéhezett, hivatalhoz jutott „cesante” pedig mohósággal esnek neki a dolgoknak, s tudván, hogy mily keserű az éhezés, azon vannak, hogy a „sovány” esztendőkre eleséget gyűjtsenek. Ime megláthatja a tekintetes úr az ide íktatott ábrázolatokból, hogy minő a faczér spanyol hivatalnok, s hogyan fest, ha szolgálatban van.

Ne is csodálja senki, ha úton-útfélen azt hallja, hogy a spanyol hivatalokban „szabott” ára van a szolgálatnak. Úgy van az mindenütt, a hol nem biztos kenyér a pennával való országos dolgozás. A szabad Amerika mutatja ennek legvilágosabb bizonyosságát, azok még czifrább módját ejtik a közvélyűből való merítgetésnek, mint a régi rómaiak, a kik pedig nagyok valának a nyüzásban.

Hajdan több aranya volt a spanyolnak, mint szomszédainak együttvéve. Európában azt a szerepet játszották, mint a gazdag nagybácsi szokott a szegény családban. Ha megszorult a pápa vagy a német császár, a spanyol királyt környékezték meg, kinek úgy hozták az aranyat Amerikából, mint manapság a szemet szokás. Csak hogy elkövetkezett az idő, mikor a zsák fenekére értek. Levitéztek a nagy férfiak, apránként elszedegették a nagy tengerentúli birtokokat, s a fényesség, mely a spanyol világot övedezte, elkopott. Fényes templomokat építettek a kővér századok folyamában, nagy festők: Velasquez és Murillo híre betöltötte az egész emberiséget, vitéz katonák fenn lobogtatták a spanyol zászlót, Amerika déli csücskétől Temesvárig mindenütt harezolt a szívós spanyol katona. Vérből fojtották a szabad gondolatot, kiirtották magok közül az idegen sémi népeket: az arabot, meg a zsidót s a mikor aztán már nem volt kit irtani, elpetyhüdtek. Csak két birtokuk maradt meg a nagy esztendő után: a Filippinák, a hol buzgó barátok szelidítették a maláj népeket, meg Kuba, az Antillák gyöngye, a dohány paradicsoma. Ehhez a kettőhöz azután ragaszkodnak is a kétségbeesett ember halálos erősségével.

A barcelonai fő sétatély: a széles Rambla végén nagy tér nyílik. Arrafelé sétálgattam egy barátommal, a ki unalmában a fákat számlálgatta, mikor hangos énekszóló ütötte meg fülemet. Gitárszó mellett egy igazán vak ember (mert szeri-száma sincs a sok műválnak) szívreható hangon énekelte, hogy milyen halálatlan Kuba, pedig csak virágot kapott Spanyolországtól, majd siratta a spanyol anyákat, a kik méhök gyümölcsét Kubában látják halálra váltan s a végén vadúl fegyverbe szólt minden becsületes spanyolt, ragadjon fegyvert, halál a lázadókra, éljen a spanyol Kuba! A nép embe-rei álltak ott csoportba verődve, asszonyok karjokon rívó gyerekek, zubbonyos munkások, matrózok, mesteremberek. Komolyan hallgatták, aztán az asszonyok szemében csillogni kezdett a könny, a férfiak arczán kigyúlt az a mélységes tüze ennek a fajnak s a nótá végén mind lelkesülve éltette a spanyolok jussát.

Mert tud ez a nép rajongni azért a mi spanyol. Kormányra rosz, királyra gyermek, a hegyek népe Don Carlos pártján van, pénzök nincs, ingyen csak a templomba járhatnak, a kényelem ismeretlen dolog előttük, katonának csak a szegény embert viszik, mert 800 forint kiki megválthatja magát, nem lévén általános katonasorozás. Háborújokat nem a határ védelmében viselik, hanem a rosz hajókban hetekig, sózott halak módjára összeszorítva, barangolnak a tengeren, míg oda érnek Kubába, vagy a japáni tenger szigeteihez, ott aztán felvad s bozótból tüzelő láthatatlan ellenség teszi bolondá tiszteiket s ha elkerülik a halált, megfogja a sárgaláz őket és százával seprli el szegényeket. S a nép még sem zúgolódik, lelkesülve élteti a hazáját, mikor viszik a legények elejét idegen földre meghalni. Az a kis csenevész, fekete, olajon száritott spanyol gyalogos — a ki még félholtan is tisztán tartja a csizmáját, ha van neki — szótlanul követi tisztjét, némán verekszik s tűr, mint a vadállat. Láttam hazatérő sárgaláz gyötört Kuba-viselt katonákat; undokabb látványt ezeknél a szerencsétleneknél Jobb sem nyújthatott. Csont és bőr a testök, szemök

elborult, olyanformák, mintha a hullát villamos áramlással feltámasztanák; nem tudnak már szegények mosolyogni sem, a betegség kiölte belőlük az érzést, meg a lelket. S mindez nem hat a nagy tömegre.

Egy anyának két fia harezolt Kubában, kikről semmi hír sem volt. Harmadik fia munkájával tartotta az öreg asszonyt. Egy szép napon be-rendelték katonának ezt a fiát is, mert nem tudni, hogy az a kettő él-e még? — ember meg kell. Az asszony eszedesen sirdogált, védőszent-jéhez fordult, de csak a királyné segített rajta, a kinek ez az eset tudomására jutott.

Minden nyomorúságot, a véres áldozatot el lehet viselni, ha valami gyümölcsöt remélheti a megkínzott ember, de vértanú természet kell hozzá, ha biztos a vereség, a hiábavalóság. Mert most ugyan úgy fordult a dolgok sora, hogy Kubának szabadságot adnak, remélvén a békeséget, de akkor hasznok nincs belőle, s végleg elnyomorodik az ország s nyomában feltámad a forradalom. A sok állása vesztett ember, az uraságból kicsöppent generális csak ezt lesi, hiszen egy-egy kormányforma változásnál mindig akad valami haszon.

Ide juttatta szerencsétlen sorsa, belső meg-fogyatkozása, saját hibája ezt a nemzetet. Észre kívált közlök az idén megölt miniszterelnökük, Canovas, a ki egy tanító fia volt és kíméletlenségével a végletekig fokozta a kubai lázadást s annyijába kerítette az országnak ezt a szigetet, hogy mint egy képen láttam, már levált a nemzet testéről a hús. Nagyon találó ez a kis kép, mely Canovast ábrázolja, a mint karonfogva sétál a csontos gazdával.

Igaz, hogy a mikor a gyilkos golyója leterítette ezt az államférfit, fejedelmi pompával temették el, s mindenki elítélte a vad gyilkost, mégis azt mondták: „ha már gyilkos golyóval kellett neki kimúltni: érthette volna előbb”.

Bocssáson meg a tekintetes úr ezért a hosszú bölcselkedésért, de hiszen tudja, hogy nehéz a politika lovát megállítani, ha már felült rá az ember. Idehaza úgy is mindig azt mondogatják, hogy roszabb sora van az országnak, mint egyebütt, s hogy nagy az adó, sok a katona. De van békeség, s kapunk is valamit érte, de hát mit szóljanak ott, a hol mindent elvesznek s nem adnak érte egyebet — szabadságnál.

Szabadság nagy és korlátlan van Spanyolországban, még több mint rácz és oláh földön. Csak hogy ezt a szabadságot mi rendetlenségnek nevezzük. Megtiltjuk a dohányzást képtárakban s a képek őrzője az első, a kit szivarozni látsz. Ha páholyt vesz az ember a színházban s magában ül, minden nagyobb kitérés és szóbeszéd nélkül mellénk telepszik valamely dajka, mert hiszen van hely. Így van az ember a nyilvános helyekkel, de hát még a politikában! Tudja a tekintetes úr, hogy Don Carlos herceg, a ki Velencében pihen ki nyugodalmát, szeretne spanyol király lenni s régtől fogva van pártja. A papiroson talán igaza is lehet, a mi a fejedelmi jogot illeti, de az életben nincs neki igazsága. Pártja addig, a míg forradalom útján nem lehet, békés módon igyekszik megbuktatni a mostani királyt. Vele tartanak az elégedetlenebb papok, az éjszakai hegyes vidékek s a baszkok, ezek a spanyol székelek, kiknek a származásáról és nyelvről azonban semmi bizonyosat nem tud a nyelvész. Ez a párt azután teljes szabadsággal szervezkedik, számos politikai, humoros és ifjúsági lapjuk van s mindez meg van engedve, épen úgy, mint a köztársasági és szocialista pártnak. Ennél már csak nem kell nagyobb szabadság, mint naponként lázítani a dinasztia ellen.

Ezt nem hiszem, hogy más fejedelmet uráló államban megengednék. Kénytelenek azonban vele, mert nem irthatják ki, másfelől meg a Velencéből parancsoló királynak (El reynek nevezik hívei nyiltan) elég dolga akad a család-jával. A köztársasági párt feje: Don Emilio Castelar, a lángszavú vén idealista, a ki nem barátja az erőszaknak, s mindenképp fűt spanyol, a miért most a spanyol politika vén komikájának csúfolják. Ennek aztán a jobb érzésű emberek elkedvetlenedése lett az eredménye, a kiknek mindegy meg már, akármilyen történi is: jön a konzervatív, avagy a liberális kormány, egyikre is, másira is azt a példaszót alkalmazták: „Los mismos perros con distintos collares.” (Egy kutya, csak a nyakraválója különbözik.) A magok szempontjából igazok is van.

CANOVAS ÉS „ECCE HOMO”.

FACZÉR HIVATALNOK.

HIVATALNOK, A KI SZOLGÁL.

SPANYOL KÉPEK.

S minden szabadság mellett is feltűnik a spanyol *lealtad*, melynek a nyugaton ismeretes loyaltas szó nem egyenlő értéke. A spanyol törvényesség érzése formáság. Mindig azt nézi, hogy megfelel-e valami a szabálynak, melyet ő maga nem tart meg, de mástól megköveteli, s ha a józan ész (pedig van neki) meg a forma közt kell választania, az utóbbihoz fordul. No ha az ember jól bánik vele, kezessé lesz, de szeszélyes lévén, sokszor felsülhetünk vele. Összevéve mindez állapotokat, olyan szövevényét látjuk a spanyol jellemnek, melyre egyszerre illik a fura, a fenséges, a gögös, irtés és mély jelző.

Ne higye a tekintetes úr, hogy egyszeriben nagy népszerűsége tartom magam, hiszen vagy tizenöt éve próbálom megismerni a tót s máig is csak azt látom, hogy sem őket, sem másokat nem ismerek. De hát azért van bennem efféle képre mersz, mert láttam az embereket, s nem könyvekből meritek. Ha bolondokat mondok is, az a magam retjén termett, mint Sancho, a híres Don Quixote dárdása mondotta.

Azonban az alkony leszál a kikötőre, a hajókon kigyúltak a villamos lámpák. Ideje, hogy búcsúzzak a tekintetes úrtól, jövőre majd egyebekről tereferél régi híve

Deli.

CSOKONAI LEVELE ÉS KÖLTEMÉNYE.

Közi Noszlópy Tivadar.

Csokonai Vitéz Mihály csurgói tanár korában írta az alábbi levelet Veres Izrael barátjához, ki akkor a közeli Szobbi községben ref. pap volt, hova a költő ki-kirándult egy-egy kis mulatozásra, s mint leveléből látjuk, jó kedvvel térhetett onnan vissza, mert porköpenyét ott hagyta, ládakulcsát pedig a szentai korcsmában felejtette, hol útközben oszonnázott.

A szintén alább következő kis verset pedig a *pataiak* kérelmére írta a költő, oly kikötéssel hagyva azt náluk, hogy míg a kocsis, ki őt Csurgóra viszi, vissza nem érkezik, nem fogják elolvasni.

E levelet Veres Izrael fiának, Veres Benő volt nagy-komádi ev. ref. papnak az özevegétől kaptam a költeménnyel együtt, melyet Veres Benő jegyezett föl, ki atyjától több ízben hallotta, s melyet a pataiak maig is ismernek.

A levél ezimezése ez:

„Az Úrnak
Veres Izrael Uramnak
barátságosan
Szobba.”

Maga a levél így szól:

Felsők, d. 22. aug. 799.

Édes Jó Barátom!

Szíveességet, mely szerint a porköpenyeg eránt szorgoskodni nem sajnálott, teljes indulattal köszönöm. A' tizfra Lada kults pedig megvan. Ugyanis a' Fő Biró Úrnak visszatért kotsissától a' Szentai Vendéglátódnának is, a' kinél oszonnázunk, hasonló kis futtába való Tzedulát írtam, melyre ő másnap István király napi Misére beajátatoskodván, a' Kultot is kezemhez küldötte egy Czigányasszony által.

Igy tehát mai napon a' Tiszteletes Úr a' porköpenyegét is beküldvén, semmiben sintes vesztésem.

Tisztelem a' Tiszteletes Asszonyt is, s minden jóknak kívánása mellett, maradok állandóul Az Úrnak, Barátom Uramnak

Tiszta szívű kész szolgálja
Csokonay Vitéz Mihály.

A kis vers pedig a következő:

„Régen is mondták a Tavaszt ravasznak,
Ravasz is, ne is higgy soha a Tavasznak;
Tavasznak, parasztnak mindkét fő ravasznak,
Ne higgy haláláig soha a parasztnak!”

A KÖRBEN.

Nyáron csak egy-két ember szokott a falusi olvasó-körbe bevetődni, kivált hétköznap, hanem télen aztán annál nagyobb a kelete. Ilyenkor sűrűn látogatják a tagok, akár olvasnak, akár nem, mert hiszen a ki nem olvas is, hát legalább „szót hall” s hite szerint tökéletesen tájékozódik a világ folyásáról.

Egy ilyen olvasóköri társaságot mutat be a Jantyk Mátyás képe is, elébünk állítván a kör legjellegzetesebb tagjait.

Ott van Kis Gál János uram, a volt törvény-bíró, a ki nem kis tudomány ember, mert a minap is ő magyarázta meg, hogy mi az a „derültég”, a mi az országgyűlési tudósításokban minden lépten-nyomon ott olvasható.

Petecs Ferencz uram is jelen van, a ki ha csákányos eső hullana, sem maradna el soha. Felette jó torka van, ezért az újságot rendszeren ő szokta felolvasni.

Zöld András sem hiányzik.

Kegyes György uram is rendes napi vendég. Egyházdognok ő kigyelme s nehéz hivatalának súlyos fáradalmait itt szokta kiheverni. Mäskülönben egy kicsit gyanúban van, hogy aligha a másik párthoz nem szit, mert sokat sündörgözik a pap körül, az pedig az elmúlt képviselöválasztások során jó helyre szavazott.

Tyukodi Beniamin uram sem igen szokott elmaradni s naponként keserűn kikél a trafik ellen, mert hát minden rosznak az a kútforrás, meg hogy a kústüstön való pálinkafőzést is olyan nagyon megszorítják. Nem jól van az!

Cs. Varga Pál uram rendszeren együtt érkezik

B. Szabó Gábor bácsival, mert hát nemcsak a kalendáriumban vannak egymás mellett, hanem szomszédok is, azonfelül meg egy hiten vannak: mindenik azt vallja, hogy rossz a kataszter, azért kell olyan sok adót fizetni.

Rendes napi vendég még Alsó-Kocsor Benedek gazda is, a ki egyidőben szörnyű nagy szociálista volt, meg a czuczilista gyűlésen is szavazott harmadéve: minek egyik embernek olyan sok föld, mikor a másoknak kevés van? Nem igazság az, fel kell osztani! Hanem a mint egyszer felvilágosította a segédjegyző, hogy földosztáskor neki felényi sem jutna, mint a mennyi most van, — mindjárt másképen fordult a véleménye; csak mégsem célirányos az a nagy egyenlőség, hiszen lám, a ló is nagyobb, mint a birka, a fűszál se nő meg olyanra, mint a diófa. Csak hiába no, minden úgy van jól, a hogy van!

Tekes Pál János uram, — a csizmadia — is ritkán marad el, ugyan sürgős posta munkája

belekap az olvasásba, de előbb csak amúgy magában; épen a szája járása látszik.

Nem sokára azonban megszólal:

— No, ez már valami, ide hallgassanak csak atyámfiak!

Mindenki elhallgat. Bőtykös uram meg oda áll a felolvasó háta mögé s ott hallgatja a szót, de egyúttal úgy látszik, mintha ellenőrizné: Vajon nem olvas-e mást ki ő kelme abból az újságból, mint a mi benne van.

Az országgyűlésről szól a felolvasás, majd sorra kerülnek miniszterek, szerelmi drámák, párbajok, tűzvészek, Khina felosztása és egyebek.

Mind egyforma érdeklődéssel végighallgatják s gondolnak hozzá különösnél-különösebb dolgokat.

Hátul a hallgatók közt meg-megpercezen egy gyufaszál, a mint egyik vagy másik harezfi rágyújt a soha finánczot nem látott mérges birkamosóra. A fellobbanó gyufaláng keresztül hatol a sűrű, csipős füstön s megvilágosítja egy

lő csomag banán, 5 millió kókuszdió terem meg rajta, 12 gőzhajó szállítja állandóan az itt termelt gyümölcsöt külföldre. Európában Jersey szigetén van a legnagyobb gyümölcsös, többek közt csak körtefa van benne 60.000.

* A leghosszabb farkú madár az ugynevezett Faisan superbe, melynek eredeti hazája Khina éjszaki része. Farka $2\frac{1}{2}$ méter hosszú, s középső tollai 50 milliméter szélesek, középen fehérek, szélein aranypirosak, hold sarló alakú keresztesekkel. A pompás sárgaszínű madár 18 farktollát repülésekor szétterjesztve sokkal szebb, mint bármely páva. Az első ily madarat Reeves vitte Skóthiba. Nagy farka van még az indiai pávának ($1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ méter) és az ausztráliai lantmadárnak ($1\frac{1}{4}$ méter).

* A leggazdagabb fejedelmi család az orosz, melynek jövedelme mintegy 40 millió forint. Közvetlenül utánuk azonban nem fejedelmi család jö, bár a magyar királyi család is közel 20 millió forint évi jövedelem felett rendelkezik, hanem az amerikai Rockefeller olajbányatulajdonos család, mely 25—30 milliót elkölthet évente úgy, hogy vagyona nem apad.

A KÖRBEN. — Jantyk Mátysa rajza.

legyen már akkor; mert hiába, az ország dolga elébb való! Tekes uramnak a kisipar sanyarú sorsa az eleme, sajnos, hogy az olvasókör tagjai nem sokat törődnek vele, mert sem a kisipar, sem a nagyipar nem csinál tartós czizmat, mégis drágán dolgozik. E miatt már majd ki is lépett egyszer majster uram a körből, de aztán csak azt gondolta: az okosabb enged. A szociálistáknak különben dühös ellensége, mert mindig a tőkét szidják, azonfelül meg egy czuczilista legénye harmadéve megszokott egy jó kötés talpbőrrel.

Ezek hát a legtörzsöksebb tagok, a többi csak úgy hullong be, ha vagy épen arra jár, vagy összevesz otthon a feleségével.

Hanem azért estefelé mégis csak összeverődnek jócskán. Mig beszélgetnek addig pipálgatnak, a búza áráról meg a múlt heti vásár lefolyásáról beszélgetnek.

A mint egész sötét lesz, leakasztja Bőtykös Péter, a körgazda a függőlámpást, felszaporítja a petróleumot benne s meggyújtja.

— Adjon Isten jó estét!

Ekkor kezébe veszi Petecs Ferencz uram az egyik újságot, műértő szemekkel végignézi, megforgatja, majd jó távol eltartva magától,

perezre a falon függő Kossuth-arcképet, mely úgy látszik, mintha gyönyörködve nézne erre a jó emberséges magyar népre.

Sz. B.

EGYVELEG.

* A Niagara vizesés erejének felhasználása nagyon megnövesztette a híres hely környékét s már előre jóslják, hogy midőn a felhasználásra szükséges gépek elkészülnek s a vizesésből 450.000 lóerőnek megfelelő fognak iparczélokra alkalmazni, ezen a helyen is milliomos város lesz. Az eddigi kísérletek sikerére támaszkodva a Szent-Lőrincz folyó kiömlésénél Massana new-yorki város mellett szintén akarnak ily gépeket alkalmazni. A kiömlésnél csak 17 méter magas vizesés van, tehát elenyésző csekély a Niagaraéhoz képest, de a víztömeg sokkal nagyobb s így itt még nagyobb eredményre számíthatnak. Hasonló kísérleteket tettek Svédországban a kraengendei vizesésnél s ott 160.000 lóerőnyit fognak ipari czélokra felhasználni. Ugy látszik, hogy a vizesések most már lassanként mind emberi szolgálatba jutnak s így szépségüktől maga az ember fosztja meg.

* A legnagyobb gyümölcsöst egy amerikai részvénytársaság művelti Jamaika szigetén. 11.000 hektár területen van s évenként többek közt 3 mil-

* A nemzetközi meteorológiai értekezlet, melyet a múlt évben tartottak Párisban, elhatározta, hogy a magasabb levegőrétegek melegségi állapotát szabad és kötött léghajókból figyeljék meg. Az első kísérlet november 14-én éjjel történt, midőn a berlini, müncheni, varsói és szentpétervári meteorológiai állomások kötött léghajókat, Páris, Strassburg, Szent-Pétervár és Berlin pedig szabad léghajókat bocsátottak fel. A berlini kötött léghajón 5650 méter magasságban 24 fok hideget, a münchenin 3500 méter magasságban 6 fokot, a varsóin 2000 méteren 20 fokot, a szentpétervárin pedig 5000 méteren 27 fokot észleltek. A szabad léghajók közül a szentpétervári a felbocsátás után azonnal szétpattant, a berlini 6000 méteren 24 fokot, a strassburgi 8000 méteren 30 fokot, végre pedig a párisi léghajó, melyen Hermite és Besancon urak ültek, 15.000 méter magasságban 63 fokot észlelt. Figyelemre méltó, hogy más alkalommal 14—15 ezer méternyi magasságban 51, sőt néha 70 fok hideget is tapasztaltak.

* Európa legnagyobb templomaiban a következő számú emberek férnek el: a római Szent-Péter-templomban 54.000, a milánói domban 37.000, a londoni Szent-Pál-templomban 25.000, a konstantinápolyi Sophia mecsetben 23.000, a párisi Notre-dameban 21.000, a pisai székesegyházban 13.000, a velencei Szent-Márk-templomban 7000.

A KÖBÁNYAI SZENT-LÁSZLÓ TEMPLOM.

Rohamosan fejlődő fővárosunk tizedik kerületében, Kőbányán a lakosság számának nagy szaporodása mellett a római katolikusoknak eddig csak egy egyszerű kápolnájuk volt, a mely alig 300 hívőt fogadhatott be. E hiányon segítendő, a főváros tanácsa 1892. év végén elhatározta, hogy Kőbányán a szükségnek megfelelő

építést egy új terv készítésére. Lechner eleget tett a fölszólításnak s egészen eredeti és önálló tervet készített, mely szerint a templom vas- és beton-szerkezettel s majolika burkolással volt javasolva. Ezt a tervet a művészi bizottság kivitelre el is fogadta. De Alkér ez időben elhalván, a tervek átvizsgálására újabb bizottság küldetett ki, mely a Lechner minimalis alapon készült számítását túllépte az által, hogy egyes

az ezredévi kiállítási munkálatok megkezdésével az általános munkadíj húsz százalékkal emelkedvén, ez szintén előre nem látható költségemelkedést idézett elő. Így a már megállapított végleges költségvetés, mely háromszáztíz-ezer forintban volt kiszámítva, ismét módosítandó lett s újabban 1896-ban 382,765 frtban állapított meg.

A költségvetés alapján épült tehát az új Szent-

A KÖBÁNYAI SZENT-LÁSZLÓ TEMPLOM.

nagyobb és díszes templomot épített; e célra 200.000 frtot szavazott meg, s utasította a városi mérnöki hivatal építészeti osztályát, hogy készítsen tervet az újonnan építendő templomhoz. A 200.000 forintból azonban még e városi terv sem lett volna kivihető. Ezért, bár a lehető legtakarékosabban számított költségvetés már készen volt s azt már a miniszterium is jóváhagyta, Alkér tanácsos a tanács megbízásából fölszólította Lechner Ödön mű-

falakat vastagabbakká kívánt tenni és ezek kiviteléhez drágább anyagot választott, továbbá a beépítendő területet is megnagyobbitotta; aztán a sürgőssége miatt be sem várva az újabb költségvetést, kiadta a rendeletet az építkezés előmunkálatainak megkezdésére.

1894. év május havában megkezdtek a földmunkálatokat, a melyeknél az előre nem látható akadályok miatt az alapozási költségeket ismét túl kellett lépni. Az építés folyamata alatt

László templom, a mely Kőbánya legnagyobb terén immár készen áll. Ma még a gipszöntő diszitók dolgoznak benne és e miatt a padlózatát sem lehetett elkészíteni.

A templomépítő-bizottság most már időszerte nek látta a templom leendő berendezéséről is gondoskodni. Ekkor jutott nyilvánosságra a városi tanács azon határozata, hogy a templom belső berendezésének kivitelénél mellőzni akarja a tervező műépítést és azzal mást bíz meg. Ki-

fogásul azt hozták föl Lechner Ödön ellen, hogy nem készült el az építéssel a határ-időre.

Lechner esetleges mellőzése ellen építész és művészek egyetértőleg felszólaltak és egy igen sok aláírással ellátott beadványban kérték a fővárosi tanácsot, hogy ne engedje a magyaros jellegű stílusban emelt épület művészi harmoniját idegen kezek beleavatkozásával megzavarni.

Egy monumentális alkotás egyöntetűsége — így szól a beadvány — okvetlenül megkívánja azt, hogy külseje és belső kiképzése egyugyanazon építész művészi egyéniségének kifejezője legyen. Ha ez már általános művészeti elv, úgy parancsológató lép föl ez akkor, a mikor egy alkotásnál nem történetileg fejlődött stílról vagy művészi irányról van szó, hanem egy oly individuális irányról, a melynek ez időszert csak egyetlenegy képviselője van. Az, a mit Lechner Ödön alkotott a kőbányai templomban, bármiként vélekedjenek is egyesek az irányról, a művész egyéb alkotásaival együtt kétségtelenül már magában viseli csíráját egy fejlődni képes nemzeti architektúrának. E művészi stílnak természeténél fogva első sorban monumentális alkotásoknál lehet helye és épen az erre leg-hivatottabb tényezőknél, az állam példáján a fővárosnak volna kötelessége egy fejlődő és már is szép eredményekkel dicsekvő nemzeti stíl-iránynak támogatása és fejlesztése. A kőbányai templom ennek az iránynak eddig legértékesebb gyümölcse. Mődjában volna most a fővárosi tanácsnak a templom belső berendezésénél alkalmat nyújtani a művészeknek arra, hogy az egyházi dekoratív és műipari tárgyak egyöntetű tervezésével egész nemzedékeknek adjon példát e stílusban való tervezésre nézve. Kérjük tehát a főváros tanácsát, ne ejtse el ezt az alkalmat, mikor úgy a fővárosnak, mint a nemzeti művészetnek szolgálatot tehet.

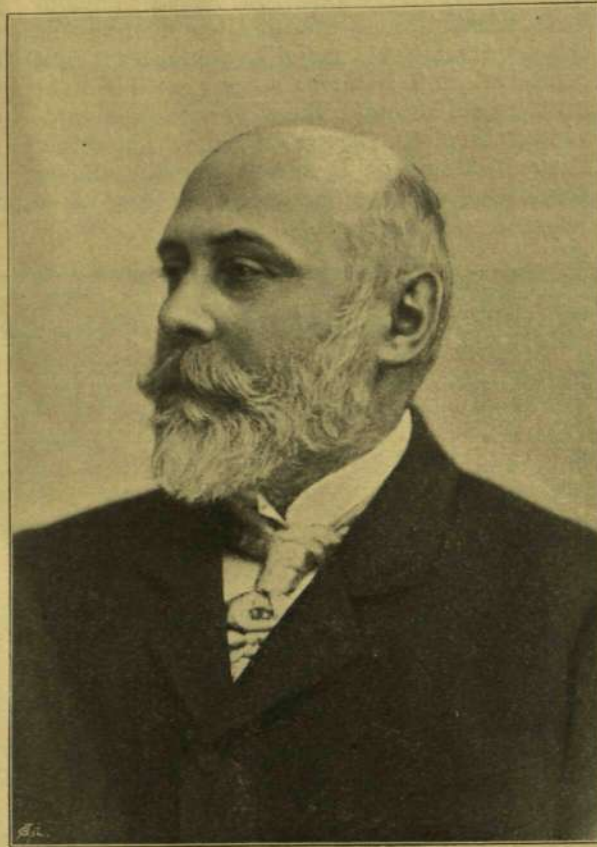
A templom, melynek rajzát itt bemutatjuk. Kőbányán az úgynevezett Bánya-téren épült egy emelkedett helyen, a hol a templomot a ferenczvárosi templom mintájára park fogja környezni.

A három-hajós beosztású épület elején emelkedik a sikerült tagolási, nyolczvan méter magas torony (két méterrel magasabb a Mátyás-templom tornyánál). A toronynak mintegy 23 méter magasságban kiguró erkélye van, melyet magyaros ékítményű káva övez. Főlebb minden oldalon egy-egy nyúlán keskeny ablak nyílik, díszes rézbádóg zsalszalattal. Az ablakokon felül egy-egy három méter átmérőjű majolika óralap díszlik igen csinos csücsíves keretben. A torony alján három külön bejárat vezet a templom előcsarnokába. A nagy toronyhoz két oldalról egy-egy kisebb, egyenként 35 méter magasságú díszes torony simul, az egyik a szent sír, a másik a keresztelő kápolna helyét jelzi. Ezenkívül a díszes cserepekkel fedett tetőzet mögöl 4—4 kisebb torony emelkedik, melyekben a különböző helyekre vivő lépcsők vannak elhelyezve. A tetőzet gerincén, épen a kereszthajó közepe fölött emelkedik az úgynevezett huszártorony, a mely 50 méter magas.

A egész épület lábazata, valamint az összes lépcsőzetek magyarországi vörös márványból készültek, míg a többi szerkezeti rész a legkínesebb bírszínű nyersztégéből készült, melyeknek külső lapjait recézett fehérre szürke zománc borítja.

A parkányzatok érdekes díszítményei magyaros formák felhasználásával barnás sárga, Zsolnay-féle pyroganitból készültek az összes szobrásmunkákkal együtt. Ennek az anyagnak a szilárdsága vetekedik bármely más kőanyaggal, s idővel a tompább szint öltő nyers téglá igen emelni fogja színhatását az épület összhangját. A középhajó falazatát a két oldalhajó fedeltetőből kihajló, keesesen áttört ívek tartják; ezek szintén nyers téglából készültek. A tetőzetek szelét szép rajzú szegélyek határolják a legkényesebb vörösrézéből készíttve a tetőzetével együtt, melynek végződése aranyozva van. Ha mindezek az idő hatása alatt elváltoznak, megkapván patinájukat, kellemes zöld folttokban fognak elválni az épület többi anyagától. A meredek fedélzet díszítményei táblázatok módjára van kirakva különböző színű mázas cserepekből.

A templom belsejébe a hatszögletű előcsarnokon át lépünk be, melynek szilágalakú bol-

Strelisky fényképe után.
LECHNER ÖDÖN.

tozatát festmények fognak díszíteni; de belebb még kellemesebb meglepetés vár reánk. Az általános templom-alakolt előtő újat látunk megkapó művészi megoldással. A templom hajójában karsú oszlopok tartják a díszes egyszerűséggel alkotott kórust, mely mögött külön tágas helyiség van a földszinti előcsarnok fölött. A templom belsejét három hajóra osztják a két oldali karsú oszlopok. A középső fő hajó falai ízléssel vannak tagolva falfestmények számára, melyeket a hatalmas, 22 méter magasságban összehajló mennyezet góthikus íveivel együtt, négy-négy köríves ablak világít meg. A szép hajlász ívekkel azonnal feltűnik egy sajátoszerű áttört csipkedisz, mely a díszítményi megoldásban megadja a templom egyéni karakterét. Lechner Ödön e díszítményi formákat a legegyszerűbb közkezen forgó tárgyak vonalaiból alkotta össze. Ezeknek nem lévén eddig elnevezésük, a kecskeméti nép, a melynek híres városában először kerültek alkalmazásba, külön magyaros népies módra keresztelte el őket. A hajló karsú csipkediszelt «hernyó»-nak, a kunkorodó tömörebb formát «kakastarj»-nak, a falak kép-tereit körülvevő csoportokban alkalmazott gyöngyszerű csomókat pedig hosszas tojásalakú miatt «kigyótojások»-nak nevezte el. Ez a magyaros jellegű megoldás még jobban feltűnik a karsú, arányos oszlopok fejein, a hol a kihajló íveket az akantusz és egyéb elecsépfelt díszítmények helyett magyaros edények ékítményeiből és az Alföld mezei virágainak egyszerű formáiból szerkesztette a műépítész.

Az 50 méter hosszú és 10 méter széles középhajó mellett alacsonyabb boltozatot húzódik a hat-hat méter széles két oldalhajó. Világításukat e helyiségek félkörű ablakok nyelik. Ott, a hol a kereszthajó 23 méter hosszban és 10 méter szélességben átvágja a templom hosszát, négy hatalmas oszloposort tartja a mennyezetet; a 22 méter magasba nyúló oszlopok sikáin szerencsés tagolásban ismétlődnek a magyar díszítő motívumok. A nappali világosságot két hatalmas ablak szolgáltatja; ezek alatt van a két oldalbejárat. E tágas kereszthajón túl van az ötszögletű szentély magas ablakaival kitűnően megvilágítva. Két oldalán külön bejárat vezet a szentélyt félkörben körülvevő sekrestyébe, melyet üvegfalak osztanak több külön helyiségre. Úgy e helyiség, mint a templom összes részei feltűnően világosak, és ha a nyár folyamán fölraják a díszes üvegablakokat, megkapja kellemes, még mindig igen világos hangulatát, a mely az ezután készíttendő falfestmények és templomi bútorzatok változatos színeit kellemes összhangba fogja hozni. A kereszthajóban álló nagy oszloposort mellé tervezte Lechner Ödön a csupa magyaros motívumú és

formájú szöszéket; ugyanilyen stílusban készítik a szentély fölőltárát. A templom már mostani állapotában is igazolja azt az általános véleményt, hogy az a magyaros karakter felő törekvő műépítésznek igen sikerült alkotása.

A kétezer lelket befogadó szép templom egyik legszebb díszé lesz fővárosunknak.
P. G.

LECHNER ÖDÖN.

Rövid idő alatt egymás után több építészeti alkotását volt alkalmunk megemlíteni és képekben is bemutatni Lechner Ödön műépítészünknek, ki magyarosságra törekvő irányával igen figyelemre méltó kísérleteket tett különösen abban az iparművészeti palotával, a kecskeméti város-házával és legközelebb a kőbányai róm. kath. új templommal. Eddigi építészeti pályája alatt mindig az idegen, de különösen a germán ízlés uralkodó hatása ellen harczolt s utánzás helyett eredetiségre törekedett úgy fölfogásban, mint kivitelben.

Lechner Ödön 1846-ban született, Budapesten. Tanulmányait a reáliskolában kezdte, 1866-ban az akkor még Budán lévő József-műegyetembe lépve, ott képezte ki magát az építészeti szakra. 1871-ben Berlinbe az ottani építészeti akadémiára ment s ott több évig alaposan tanulmányozta a még akkor virágjában lévő görög-német építészetet. De csakhamar betelt a nagyon is megszokott irányzattal és újabb tapasztalatokra vágott. Tanulmány-útra indult tehát Olaszországba, az építőművészet kincs-házába, és igyekezett feledni mindazt, a mit az akadémikus szellem Berlinben beleoltott. Majd Belgiumban és Franciaországban tartózkodott mintegy két évig, mely idő alatt ez országok építészeti műremekei lassanként elhalványították lelkeében a germán stílus hatását. 1877-ben Budapesten telepedett meg és az aradi város-házának épen akkoriban hirdetett tervpályázatán részt vevén, annyira kitűnt jeles tervével, hogy az első díjat ő nyerte el. Ez volt első nagyobb alkotása, melyet pár év alatt sok vidéki magánház és kastély követett. Ugyanez időszakban építette a budapesti koresolyacsarnok első épületét.

A fejlődésnek indult Budapest építkezéseire ez időben a bécsi irány volt legnagyobb hatással, mely alól építészünk nem tudtak szabadulni. Lechner Ödön ez irány uralmának megfőresére törekedett. Ez pedig annál nehezebb feladat volt, mert akkoriban seregeltül telepedtek meg nálunk a német építész és egymás után emelték a bécsies és németes épületeket. Lechner Ödön, hogy ennek ellensúlyozására még több erőt gyűjtson, újabb tanulmányok tétele végett visszatért Párisba, hol a híres *Clemente Parante* mester mellett képezte tovább magát. A francia építész és a kiváló művész korának egyik legjelesebb restauratorja volt. Megfordultak keze alatt az összes építő stílusok, így a három évig mellette dolgozó Lechnernek kitűnő iskolája nyílt arra, hogy kiválóságra mindazt, a mit nálunk a germán ízlés ellen-súlyozására alkalmazhatna. A legszebb példák alapján tanulmányozhatta a francia építészeti irányát és fejlődését, ez alkalommal szerezte azt a tapasztalatot, hogy az úgynevezett átmeneti stílusok tulajdonképen azok, a melyek kiküszöbölők a műt hibáit és a jelen korszak hatása alatt megteremtik a szép újat. Ez volt kezében az az eszköz, melylyel Budapestre haza tértekor új irányt kezdeni megkísérelt. Pártos Gyulával egyesülve azzal kezdte meg nehezebb munkáját, hogy ilyen francia átmeneti stílusban építette 1884-ben az Andrássy-út legszebb részén, a magyar államvasutak nyugdíjintézetének az operaházzal szemben lévő bérházát. Ez volt első nagyobb úttörő munkája, melyet a francia iskola hatása alatt készített. Pár évvel később a magyar keramiai ipar felhasználásával építette a váci-útczai vasszerkezettű Thonet-féle palotát, majd a vidéken néhány előkelő család kastélyát.

A francia átmeneti stílusoknak elméleti, de főleg technikai sajátosságait már alaposan ismerve, az angol építészeti műremekek tanulmányozására adta magát, e végett hosszabb időre

Angliába utazott. Az egyszerű angol stílus szérelyebb formáiban igen sok jót talált arra, hogy a magyar díszítő formákkal összeegyeztetve, valami nemzetiessé egyéni karakterre törekedhessen. Ezen tanulmányainak gyümölcse a most karácsonykor fölavatott kecskeméti város-háza, a hol egyszerű formáiban uralkodik az angolos hatás, de vele szépen egyesül a magyaros ékítmény, a mely legtermészetesebben egyezik a mi ízlésünkkel.

Lechner tudásvágya e terv elkészülte után a Kelet felő fordul és ott keresi az építési formákat, a hol a házi ipar művészete legjobban hasonlít a miénkhez. A keleti formák tekintetbe vételével tervezte az ezredévi ünnepélyek alatt elkészült álló-úti Iparművészeti Múzeumot, a hol már tényleg a keleti formák köze vannak beolvasztva a magyaros díszítő stílus gazdag színei. Az a közeli rokonság, mely a perzsa, indus és a magyar díszítmények között van, arra sarkalta Lechner, hogy a díszítő stílus alkalmazásánál inkább ennek engedjen nagyobb térrel. Ez a siker irányt adott arra nézve, hogy mely forrásból merítse motívumait a még kezdetleges korát élő magyaros műépítész. E néhez feladat megoldásánál Lechner az úttörő. Legutóbbi művének, a kőbányai templomnak stílusja alapelveiben a kecskeméti város-házához hasonlít, de formaadása már merészebben közelodik a magyaros szellemhez; a földtani intézetnek most épülő palotája pedig a nemzeti ízlés dolgában legfejlettebb.

Paur Géza.

KOPÁCSY JULISKA.

A tengeren túlról, Amerikából küldték be lapunknak egy most ott szereplő magyar énekes-nőnek, Karczagné-Kopácsy Juliskának mai számunkban látható két arezképet. Kopácsy Juliska kedvelt tagja volt a Népszínháznak, s Pálmai Ilkával és Hegyi Arankával vetélkedtek a babérért, a mikor már feltűnően volt a Küry Klára csillaga is. Élűkőn állott Blaháné, nem mint vetélytárs, hanem mint a magyar paraszt lányának és menyekének legtekéletebb személyesítője, a miben ma is páratlan.

Először Pálmainak lett szűk a tér. Elsőnek ő bontotta föl azt a köteleket, a mely neki annyi koszorút szerzett itthon, s a dícsőség vágya kivitte utána a külföldre Kopácsy Juliskát is. Mind a kettő nevet alapított odakünn, s mindkettejük útja Bécsen keresztül vitt kifelé. Pálmayt Londonban tapsolták tavaly; Kopácsy Juliska dícsőségéről meg Amerikából kapjuk a hírt.

A nyáron a thüringiai erdők csöndét adó fenyveseihez vivő utamban, Nürnbergben töltve pár napot, voltam tanúja a nyugodt bajorok közt elért sikerének. Megérkezésem napján nagy betűs falragaszok hirdették föllépését s a kíváncsiság a kánikula dacára is bevitt a színházba, a melyt zsufolya találtam. A nürnbergi «Apollo» színház tulajdonképen bálhelyiségül is használható óriási nagy terem, karzatokkal és buffet-vél is ellátva. Ott lépett föl Kopácsy Juliska a nyáron, s mint ki azt megelőzőleg már Bécsben és Berlinben is megfordult, természetesen a német operette-dívat tekintette benne a közönség.

Mindegyik szomszédom kétkezdőleg rázta fejét azon fölvilágosításomra, hogy ő nemcsak a mi vérünkkel való vér, hanem hogy a mi neveltünk is; mert hát a németek közt még mindig nagy meglepetés számba megy, hogy nemcsak értünk, de beszélünk is németül dacára annak, hogy «bérezes hazánk»-ból odakerülő hírek szerint tüzzel-vassal pusztítunk mindent, a mi nem magyar.

A mi Kopácsy Juliskát illeti: természetes, hogy fölvilágyozta nemcsak az én szomszédaimat, hanem az egész termet, a melyben pedig ugyan-csak szorgalmasan fogvasztotta a csillapító fekete sört a közönség. A «Modell»-t játszotta. Ugyanazt a szerepet, a melyben Amerikából küldött egyik képe ábrázolja. Silány fércmunka az az operette, de van benne néhány gyujtó dal, a melyet élénk mozdulatokkal kíserve tolmácsolt Kopácsy Juliska, a kinek szép termete is kitűnően érvényesül a «Modell»-czimszerében.

Az ő játékmódorát itthon is az tette értékessé, hogy diszkretil és ízléssel mozgott azon a téren, a mely igen könnyen arra csábítja a közönség kedvenceit, hogy a jó ízlés rovására

keressék a tapsokat. Kopácsy Juliska az ő régi útját követi odakünn is; de rá már nem a magyar operette-énekesnő benyomását tette. Bécs, Berlin és a német ízlés nyoma oda társult a magyar mellé. De hát ez természetes. A tehetség operette-díva rögtön kiéri mi tetszik itt, mi amott. A tény pedig az, hogy más tetszik itt, más amott.

Örvendünk hogy kiküzdötte magát s hogy siker kiséri őt messze útjában.
Sz. D.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle februári kötetének tartalmát Schächter Mikának az az emléksbeszéde nyitja meg, melyben dr. Kovács Józsefnek, a hírneves néhai orvosnak tudományos és tanári működését jellemzi, s melyet a budapesti orvosi körben olvasott föl. A füzet további tartalma a következő:

Krcsmárk János befejezi «Keleti benyomások» című tanulmányát, melyben annyi megfigyelni valót mond el a török birodalomról. — Alkalomszerű Farkas Jenőnek «Látogatás egy phalanstereben» cikke. A mostani munkás mozgalmak közt mindig hangzik a munkai szabályozása, a munkások munkaadójához való viszonyának javítása. Farkas Jenő a franciaországi, guisei-i Familistère nevű munkás telepet írja le, melyet Godin szervezett, s melyben egészen más a munkások élete és keresete. Ide azonban kellőn iskoláztott emberek kellenek s az ebben az irányban való vezetéshez patriarchalis szeretet. Kondor Alfréd Svédországban tett utazását írja le, egy másik cikket pedig «Mezőgazdasági szakoktatásunkkal» foglalkozik. A szépirodalmi közlemények közt Szász Károly «Erdei esend» költeményét a költészet minden barátja élvezettel fogadja; Spáner Andor lefordította *Ambrusius* Johanna «Elég» költeményét. A füzetben kezdődik Hardy Tamás angol fró regénye «Othton, a szülőföldön». B. P. fordításában. A könyvismerető «Értesítő» rovatában *Haaszty* Gyula ir Saintsbury «A francia irodalom története» művéről, melyet Hegedűs Pál fordított magyarra; továbbá Pekár Gyula «Delen és éjszaka» című utirajzáiról, Erdősi Bélának «A fáraók országában», Alexander Bernátnak «A művészet» című könyveiről találunk ismertetést. Gróf Zichy Jenő válaszló Herman Ottónak multkori bírálatára. A «Budapesti Szemle» Gyulai Pál szerkesztésében jelenik meg; előfizetési ára egész évre 12 frt, félére 6 frt.

Magyar Törvénytár (Corpus Juris Hungarici). Szerkeszti dr. Márkus Dezső kir. törvényszéki bíró. A magyar törvények e legteljesebb és leggondosabb gyűjteményéből, mely a Franklin-Társulat millenniumi emlékkiadásá, most az 1897. évi törvény-cikkeket tartalmazó kötet került ki a sajtó alól. Ebben a kötetben is úgy, mint az előző kötetekben, kimerítő felvilágosításokat, utalásokat találunk. A szerkesztő pótások címén, külön 64 oldalon melékelte azoknak a módosításoknak és kiegészítéseknek sorozatát is, a melyek az 1836—1896. évi törvényekre vonatkozóan a korábbi kötetek közreboesztása óta keletkeztek. Az 1897. törvények e köteté külön is kapható. Ára füzve 2 frt, félbör-kötésben 3 frt.

A Magyar Iparművészet januári száma most jelent meg változatos és bő tartalommal. Ezen a füzetben szerepel először Horti Pál pályadíjat nyert, érdekes ornamentikájú czimlapja. A cikkek közül figyelemreméltó a Thék Endre-féle zongoragyár plakátpályázatáról való jelentés, melyre néhány művészi becsesel bíró munka érkezett be. Az első díjat Vasváry János festőművésznek, a másodikat Boros Rudolf rajztanárnak ítélték oda. Lyka Károly az Iparművészeti társulat karácsonyi kiállításáról, Diwald Kornél a képművészeti kiállításokról irtak beható tanulmányt. A füzet illusztrációi igen jól sikerültek. Az Iparművészeti társulat tagjainak a lap ingyen jár, az 1898. évben belépő új tagok pedig kedvezményként kapják a folyóiratnak eddig megjelent mult évi füzeit is. A rendes tagok évi tagdíja 6 forint.

Betyár legendák, az alföldi rablóvilág története. A régi, szomorú betyár és bicskás romantika — hála istennek — kivessztet világot eleveníti föl, oly formán, hogy magyarázatokkal szolgáltatt annak a szomorú világnak megértéséhez, s több példát is hoz rá. Szegeden jelent meg Engel Lajos kiadásában s ára 1 frt.

A nemzeti színházban február elején lépett föl hosszabb pihenés után Jászai Mari asszony, ki hetikig Olaszországban üdült. Dóczy vigjátékában («Széchy Mária») játszotta a főszerepet. Az ifjúság ünnepélyes tüntetésre készült, de mivel ép nem rég a nemzeti színház egy másik jeles művésznője részesült ünnepelésben, Jászai Mari asszony kolle-

gialis érzése az ő ünnepeltetésében ellentétetést látván, kérte az ifjúságot, hogy ne tüntessék őt fel oly formán, mintha vigasztalásra szorult volna. A művésznő tiltakozása azonban nem akadályozta meg az ifjúságot, hogy lelkes üdvözlésben ne részesítse. Az egyetemi ifjúság küldöttsége babérkoszorút vitt föl neki a színpadra, s a kilépő művésznőt az egész közönség riadó köszöntése fogadta. Előadás után a színház udvarán gyűlt össze az ifjúság és ott fejezte ki tiszteletét.

Magyar színház. Február elején a Magyar színházban Dupla feleség ezimen került színre egy eredeti bohózat, a termékeny ifj. Bokor József műve szövegben, zenében. Sok eredetiség egyikben sincs; ismert alakok és helyzetek, hallott melódiák sokszor fordulnak elő. Bokor ilyesmiben nem skrupulózus, hanem vidáman told-föld és tud nevetetni. Ezen a darabján is sokat nevettek s egy külvárosi színház közönségének ez kell. Különböen «Trilby» paródiája a darab, melynek hőse egy fiatal hölgy, kit előbb orfeum-énekesnővé hipnotizálnak, aztán katonává, gyermekké és szakácsnévá. Némely része ügyesen van csinálva s a színészek is jól játszanak, különösen Sziklay, Vlád Gizella, Balla, Boross, Szilágyi, Iványi. A szerzőt zajosan tapsolták.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia január 31-ikén összes ülést tartott báró Eötvös Loránd elnöklete alatt, melyen a folyó évi költségvetést is előterjesztették.

Az ülés emléksbeszéddel kezdődött, melyet Rados Gusztáv mondott a nagyhírű német matematikus, Kornecker Lipót fölött, a ki külső tagja volt az akadémia. Szily Kálmán föttikár jelentette ezután Pálffy Albert, Szathmáry György levelező tagok és Sayous Ede külső tag halálát. Jelenléte továbbá, hogy a nemzetközi csillagászati társaság az évi kongresszusát Budapesten tartja. Az akadémia följárlotta saját helyiségeit a tanácskozások idejére. Az ülés föttárgya az évi költségvetés volt, melyet Szily Kálmán föttikár kísért magyarázatokkal. A mult évi gyarapodás 69,000 frt, de ez csak látszólagos, mert az értékpapírok árhullámzásából ered, a vagyon tényleg 5592 forint növekedett, s a mult évi költségvetés 440 frt defizitit zárodott. Az osztályok többet adtak ki 1897-ben, mint 1896-ban. Az év elején maradóképzék 14,800 forint volt, az év végén pedig 5440 forint tehát 9360 forinttal kevesebb. Összefoglalva mindent, 1897-ben szorosan vett tudományos czélokra 125 ezer forintot, személyi kiadásokra, adminisztrációra, épületek fentartására, adóra, közel 60,000 frtot költött az akadémia. Az összegnek 2/3-a esik tehát szorosan vett tudományos czélokra, 1/3-a pedig más egyebekre. Eladott könyvekkel nem éri át a költségvetést, 18—19 ezer forint a bevétel. Ennyire számítanak a jelen évben is. Ha azonban a reményekben csalódnának, úgy a jelenlegi 160,000 frtos költségvetést nem lehetne többé tartani s az osztályok számára adható évi összeget csökkenteni kellene legalább 5 vagy 6 ezer frttal. A föttikár azonban reméli, hogy ez nem fog bekövetkezni. Végül megállapították az ülésen az 1898-ik esztendőre szóló költségelőirányzatot. E szerint a rendes bevételek tesznek 162,800 frtot, a rendkívüli és átfutó bevételek 8165 frtot, összesen 170,965 frtot. Ezzel szemben a kiadásokat 169,429 frtban állapították meg.

A Kisfaludy-Társaság közgyűlése. E hó elsején és 2-ikán tartott közgyűlést döntött a Kisfaludy-Társaság a pályázatok és tagválasztás fölött. Gyulai Pál elnököt.

A február elsei ülésen tettek jelentést a bírálók a pályázatokról. A bíráló bizottság jelentése alapján a társaság elhatározta, hogy a Lukács Krisztina-díj 500 forintját «A muzsikás familia» című regénynek kiadja. A Vigyázó-féle történeti elbeszélés díja nem adható ki. Hosszabban foglalkozott az ülés a Bulgyosky-díjjal (600 frt, kisebb költői elbeszélés). Erre 23 pályamunka érkezett be. Figyelemre méltók: «Egy fiú és egy leány», «Jenő története» és «Holló Dénes». Legjobb valameny közül «Tarnóczyné», ezt azonban az előadás fogyatékosága miatt két bíráló, Jakab Ödön és Endrődi Sándor nem ajánlják jutalmazásra. A harmadik bíráló, Kozma Andor a költői elbeszélés szerzőjét határozott tehetséggnek tartja s írásban külön véleményét nyújtott be, mely a díj kiadását indítványozza. A mű egy részét felolvasták, mire elhatározták, hogy dícséretben részesítik, s folveszik a társaság Évkönyvébe, ha a szerző beleegez. (A megdicsért pályamű szerzője Vértési Jenő, Vértési Arnold ismert írónk fia, kinek ez eddig első jelentésként az irodalomban.) A függőben maradt pályázatokon kívül a jövő esztendőre két új pályázatot hirdet a Társaság: I. Lukács Krisztina-díj: 500 forint. A magyar könyvillusztráció története. II. Bulgyosky-díj: 600 forint. Kiseb költői elbeszélés.

A tagválasztás február 2-ikán nagy érdeklődés közt ment végbe. A két belső tagsági helyre tíz

Az Országos kaszinó közgyűlését különös várakozás előzte meg. A Péchy Tamás halálával megüresedett egyik igazgatói helyet kellett betölteni, s erre

A Pallas-Lexikon szerkesztőjének, dr. Bokor József egyetemi magántanárának tiszteletére, a nagy munka befejezése alkalmából, az írók és újsírók febr. 2-án lakomát rendeztek az országos kaszinó gyermektermében. A lakomán, melyen a tudomány, az irodalom és közélet számos jelese vett részt, az első felkészítőt **Beöthy Zsolt** mondotta az ünnepeltre. **Bokor József** szerényen a Lexikon munkatársaira hárította az érdemeket és azokat éltette. **Zeislinzky Mihály** államtörténi a Lexikon szerkesztőjének és kiadójának érdemeit méltatva, óhaját fejezte ki, hogy mielőbb jelenjen meg a 2-ik bővített kiadás. **Rákosi Jenő** a Pallas-társaság igazgatóját, **Gerő Lajost** köszöntötte fel, ki e nagy mű kiadása ügyében oly buzgógn működött. **Gerő Lajos** a hírlapirodalmat és **Rákosi Jenőt**, **Kenedi Géza** a Lexikon munkatársait, **Rákosi Jenő Tóth Lőrincset**

Dr. MÉSZÁROS KÁROLY, honvéd törzssz orvos, az ismert dísztiszad emberbarát, ki az utóbbi években jótékony és tudományos czéla sok adományt tett, elhunyt Budapesten 52 éves korában. Szegeden született, s iskolái befejezése után mint orvos a honvédségbe lépett s törzssz orvos lett. Szerencsés vállalkozással milliónyi vagyont gyűjtött. Közelül alapítványai megköszöntik a százötvenezer forintot. A Ferenc József nevelőintézetnek 20.000, a Ludovika-Akademiának 15.000, a gyakorló orvosok segítő egyesületének 12.000, a királyi magyar orvos-egyesületnek 10.000, az egyetemi menza akademiának 5000, a magyar gazzasszonyok

Hangok. Közölni fogjuk.

Betyár nóta. Némi leüldetlennel van megírva, csak-hogy már a betyár-romantika idejét múltta.

A fűlemile. Közölni fogjuk; csak a második versszakban kellene kijavítani a „mezítlábon” szót, mely egészen hibás, „mezítlá” helyett „mezítlábon-s” mondani még poetica licentiából sem lehet.

Nem közölhetek. A *rözsza*. A nehékes, öröltetett nyelv élvezhetetlenné teszi; a gondolat is egészen elvész. — Az *ősrömk* felett. Helyely-közzel sok erő van benne; de kidolgozása darabos, s el is van nyújtva. Túlsgatos komor színezetét sem helyeseltetjük; annál kevésbé, mert a költő nem ismertet meg a cselekvényével, mely e sötét képek mintegy drámai hátterét képezi.

Mint kiváló gyógyvizet és
óvszert **rheuma, köszvény**
és **hurutos** betegségeknél,
valamint **hólyag- és vese-**
bántalmaknál, orvosi tekin-
télyek a **Salvator-Lithion-**
forrást ajánlják.

valamint **fekete, fehér és színes Henneberg-selyem 45 kről 14 ft 65 krig** méterenként — sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín és árnyalatban stb.)
Ruhák a blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámentesen és házhöz szállítva.
Minták póstafordultával.
 Magyar levelezés. — Svájcba kétszeres levéltébelig ragasztandó.
HENNEBERG G. selyemgyári, Zürichben
 (cs. és kir. udvari szállító)

VAJDA PÁL

„Szépirásiskola”-ja

VIII. ker., József-körút 31/b sz.
Biztos és alapos kiképzést nyújt
főrangú és előkelő családok
gyermekei részére (esetleg saját lakáson)
a magyar, német szépirás és rondsírból.
Pedagógiai képzettség és e téren általában ismert jó
hírneve — a n. é. szülőknél — biztosított nyújtanak,
hogy a legmagasabb követelményeknek is megfelelni képes
vagyok. 7491

A BÜVÉSZET
KÖNYVE.

IRTA
TOLNAI SIMON
Előszóval ellátta
TÓTH BÉLA.

Rendkívül érdekes könyv jelent meg fenti cím alatt
a könyvtárcsón. A 17 ívnyi vastag kötet tartalmát
nagyban emeli ama 400 drb rajz, mely a műben
előfordul. Rendkívül megkönnyíti a mutatóvonalak
kivételét a rajzok pontos készítése. Sőt a mutató-
vonalak megkönnyítésére egy-egy nehezebb mutatóvonal
4—5 rajzban van megmagyarázva. Mindazon titok-
zatos csodák, melyeket az indus fakírok, a perzsa
mágusok s a hírneves európai bűvészek, mint Herr-
mann tanár, Bergher Fox, L'homme Masqué, Marián
Bellocini, stb. stb. produkáltak, meg vannak magya-
rázva ezen könyvben s ugyanazokat bárki is előad-
hatja, de ettől eltekintve pártatlanul érdekes és
tanulságos olvasmányt képez mindenki számára. A
Spirituizmussal külön fejezetben foglalkozik. Bátran
mondhatjuk, hogy a ki ezt a könyvet elolvassa, nem
lesz spiritista. Kézzel foghatóan be van bizonyítva,
hogy jöhetnek meg a „szellemek”, a „szellemkezek
lenyomatai”. Chumbarland, Bastian stb. híres spiri-
tiszták mutatóvonalai is vannak írva úgy, hogy bárki
azonnal elő is adhatja mindenféle szellemek segít-
sége nélkül.

TOLNAI SIMON-nál Budapest, VII. Kertész-utca 35. sz.,
valamint minden könyvtáraknál. 7421
Fűzve 2 ft 50 kr., díszkötésben 3 ft.

HA BETEG A NŐ

sok esetben a rendellenes vérzés egyedül okozója. Biztos
sikertől gyógyszer ellene a „HYDRATIS LABDA-
CSOK” ára 1 adag 2 ft 50 kr., féladag 1 ft 50 kr.
Vértisztítással járul hozzá a vérkeringés s egyéb bajoknál párt-
atlanul hatékony a „Szárazsávosítók”; ára: 1 üveg 3 ft,
félüveg 1 ft 60 kr. Epilepsia (rosszbetegség) idegesség,
ideges szív- és főfájásoknál rendkívül hatékony a hasz-
nálatát a „Liquor contra epilepsia”. Számos elis-
merő levél. 1 üveg 3 ft, félüveg 1 ft 60 kr.

Egyedül készítője: 7522
Váradi-féle gyógyszer-tár Szolyvahársfalva.

Huzás február 11-én.

Eugen herceg szobor sorsjegyek

50 kr.

7539

Főnyeremény 75000 korona értékben.

Ajánlja:

BEIMEL LAJOS,

IV., Keoskemeti-utca 13.

BRAUN G.

V., József-tér 8.

Tessék kísérletet tenni
és meg fog győődni, hogy patkányok és po-
egerek kártételére minden körülmények közt leg-
biztosabb a László József gyógyszerész
által feltalált

patkány pusztító-szer.
Bámolatossá teszi és biztos sikerrel ezer elismerő nyilatkozat
bizonyítja.
Ára 1 doboznak 1 ft, 6 doboznak 5 ft, használati utasít-
ással. — Kapható:
LÁSZLÓ JÓZSEF gyógyszerésznél
Maros-Ujvár (Bródely). 7408
Budapesti főraktár: Egger-féle gyógyszer-tár a „Mádkörút” 17.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben meg-
jelent és minden könyvtárakban kapható:

LEGÜJABB
HÁZI TITKÁR

Magyar levelező és önnegyző
vagyis elméleti és gyakorlati vezérkönyv a közéletben elő-
forduló levelek, folyamodványok, kérvények, felebbeszké-
jegyzékek okiratok helyes szerkesztésére

ÁLTALÁNOS HASZNÁLATRA

Szerkesztette

FARKAS ELEK.

Tizedik, újból átdolgozott kiadás.

Ára fűzve 2 ft 40 kr. Vásonba kötve 3 ft.

Hirdetések felvételnek

a „Vasárnapi Ujság” kiadó-
hivatalában, Budapest, IV. ker.
Egyetem-utca 4. szám alatt.

A Mauthner-féle

hírneves

konyhakerti- és
virágmagvak

zárt és hatóságilag védett csomagokban a törvé-
nyesen bejegyzett

medve-védjeggyel

valamennyi nagyobb vidéki

fűszer- és vaskereskedésekben

kaphatók.

A Budapesti Andrassy-út 23 ik szám alatt létező
MAUTHNER ÖDÖN csak olyan csomagok-
nál vállal teljes jótállást egészen friss és valódi mag-
vakért, a mely csomagok ragasztva, a medve ábrával
és a MAUTHNER névvel vannak jelölve, ugy a mint a
rajz itt mutatja. 7559

Vérszegények és lábadozók

Serravallo Chinabort
vassal igények.
1/2 liter ára
1 ft 20 kr.
1/2 liter ára
2 ft 20 kr.

Készíti Serravallo gyógyszerész Triesztben.
Pompás írást a gyermeknek is igen szívesen iszassák
Sokszor kitüntették. Minden gyógyszer-tárban kaphat.

A legszebb

elő virágokat, esküvői és egyéb csokrokat, alkalmi ko-
szorúkat, dísznövényeket és virágokat legutányosabban
szállít

REINISCH TESTVÉREK

kereskedelmi kertészete, VII. kerület, Gizella-ut 33. szám.

VIRÁGCSARNOKA

Deák-tér, a földalatti villamos vasút kioszkijában.

Vidéki megrendelések postafordultával a leggyorsabban
eszközölköttek. 728

Üdvös tanács.

Köhögésnél, rekedtségnél, a torok és légzési szervek mű-
ködési zavarainál Egger biztos hatású

MELLPASZTILLÁI

veendő. (1 doboz 50 kr. és 1 ft. Próbadozók 25 kr.)
A gyomor rendellenes működésénél radikális hatásúnak
bizonyultak. 720

Egger Szóda-Pasztillái.

(1 doboz 30 kr.) Mindkét szer kapható minden gyógyszer-
tárban. — Fő- és szétküldési raktár Magyarországon:

„Nádor”-gyógyszertár Budapest, Váci-körút 17. sz.

A női szépség

emelésére, tökéletesítésére és fen-
tartására legkifinomult, teljesen ár-
talmatlan, vegytiszta és szírmen-
tes készítmény a 7502

Margit Crème.

Rövid idő alatt szűnőtt szeplők,
májfoltok, pattanások, bőrhátrák (mit-
tesser) és minden más bőrbaj. Kisimítja a ráncokat
és himlőhelyeket, még káros egyéneknek is tőle bájos
arcszínűt kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hölgy 60 kr. 3 szinben. Margit szap-
pan 35 kr. Margit fogpép (Zahnpaste) 50 kr.

Készítő FÖLDES gyógyszer-tára,
Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: Török József gyógyszer-tára, Budapest
Király-utca 12.

Millenniumi nagy éremmel kitüntetve.

DEHMAL KÁROLY

Zongora-gyáros és kölcsönző intézet.

BUDAPEST, 7464

IV., Károly-körút 20. sz.

Zongorák, pianók és

rövid zongorák és

választékban, használt

zongorák eladása.

Javítások és hangolások

olcsón eszközölköttek.

LOHSE világhírű különlegességei

a bőr ápolására.

EAU DE LYS
DE LOHSE.

Hatvan év óta felülmúlhat-

atlan mint legkifinomult bőr-
viz a tökéletes ifjú üdőség

megtartására, valamint a

nyári szeplők, napfoltok, pi-
rosság, sárga foltok és az arca

minden tisztáltságának

biztos eltávolítására fehéren

és rózsaszínűre színeket.

sárgában barnáknak.

LOHSE liliméj-szappan

csodás illata, tisztasága és

finomága végett a legkifin-

omabb toilett-szappan. Árja

60 kr. rózsaszín 1 ft.

Gyártmányainak vásárlásánál mélt-

oskodásuk mindig figyelni a csomag-

GUSTAV LOHSE

45 Jägerstr. 46 Berlin.

Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszer-
tárban és jobb illatszer-üzleteiben. 7067

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. 50,000 kilo.
Naponkénti eladás

Kapható minden fűszer-
és osemegye-kereskedésben
és cukrászdában. 7385

Levélbélyeg-kereskedés

PRÜCKLER J. C.

Budapest, IV., Régi posta-u. 5

Alapítástól 1876. 7425

Veszek! Eladok! Cserélek!

Technikum Altenburg, SA
für Maschinenbau, Elektrotechnik
u. Chemie. 7510

Billige Briefmarken. Preisliste
gratis
sendet August Marbe, Bremen. 7529

Vörös kezek

vörös arc és orr ellen az
egyetlen gyógyszer a Raditz-
féle 7488

Mirtus-fehéritő

Számtalan elismerőlevél
Arztalmatlan. Egy üveg 2 ft.
Esti és napi poude a

Pulcheradin-poudre.

Egy doboz 50 kr. (fehér,
rózsza, vagy crème).

Mirtus-crème

új találmány bőrfinomító
arcs- és kézi crème, eltávolít
minden bőrhátrát. Nappal is
használatos. Egy tégl 1 ft.

Pulcheradin-zappan.

1 darab 40 kr., 3 db 1 ft 10
kr. Egyedül kapható a
székhelyénél

Apostol gyógyszer-tárban

BUDAPEST,

VIII., József-körút 64. sz.

Baross-és Nap-utca között.

Szépség és egészség.

Korunk főnyálaja
az idegesség

és vértelenség, melyből számta-
lan kór származik. Ez ellen
pedig legbiztosabban hat a

vasas chinabor

1 üveg 1 ft 20 kr., 5 üveg
franco küldve 6 ft.

Sherrelly van készítő és min-
den hasznosított készítmények
között a legjobb chinabort és
vasat tartalmazza.

Serail arczenőcsőz,
mely nemcsak előrelőtt min-
dennél bőrtisztító, hanem ha-
nyra rövid időn belül teljesen
helyreállítja. Cassarey Serr-
vallo-bor kitűnő enye hatás
hazájú és vértisztító szer.
Nem keserű! Minden lymam
késztanyát közt a legjobb. Az
esetleges orvosság kiállításán
jó hatással kísértve.
1 üveg ára 1 ft 30 kr.,
5 üveget franco küldve
6 forint.

ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerész Aradon.
Kapható Budapest: 7489

Török József gyógyszer. urnál és minden magyarors. gyógyszer-tárban.

Homoki szőlőtelepítőknek igen fontos

A czég 16 év óta áll fenn s most már az országban kívül is elterjedt a híre, amennyi-
nyben ma már sok nemes és vadoncsémét szállít
Horvát, Szilvénországra, Bosznia, Cseh, Moravországra, Galiciára, Bukovinára, Szerbiára, Alsó- és Felső-
Ausztriára, valamint Szerbia, Bulgáriára, Romániára és Németországra részére. Nemesfajta állományát ezáltal
700,000 drb; vadoncsémét állományát 10 millió. A czég évenként 4500—5000 rendeléssel küld szállítmányokat.
A gyümölcsfa-iskola teljesen homoki-
talajon létesült és így az főkét a
szőlő, mely mint tudva van, a homoktalajból kikerült és a homoktalajban épen úgy, mint az agyagos,
köves talajban, nemkülönben a lapos és magas (hegyes) fekvésű földön mindig biztonságban ered meg és
fejlődik, mint az, mely agyagos iszaplerakódás vagy talajszárazságot követően teljesen állhatott elő. A gyü-
mölcsfák boldogult Bereszké Máté mezőgazdasági hírneves telepről valók. Ugy magyarszérvölgyi,
voluntárius törpe cseméték megrendelhetőek: Körte, alma, szilva, cseresznye, barack, kajszi, barack-
cseresznye, meggy, laspny, bíra, dió és eperbű. 1—2—3—4 éves, gazdag gyökérrel, fajtatiszt,
igen szép cseméték darabja azok erőssége szerint 15 król 40 kr. A 4—5 éves igen erős koronás sorfák
darabja 45—50 kr. Nagyban vételnél az árak külön megállapodás tárgyát képezik. Fentit gyümölcs-
fajokból táblajárás folytan 1—2—3—4 éves selejtezett, minőségű cseméték is kaphatók, erősség szerint
2—5—7—10—15 kr. melyek gazdag gyökérzetükkel fogva főkét nagyban telel i ésekhez ocsósnak
folytan igen ajánlatosak. Fenti minőségű cseméték vadoncséméi is bármely számban és erősségben meg-
rendelhetők a fentit czégnél. A gazdag gyökérzetű vadoncsémék 1000 azok erőssége szerint 5 ft 85 król
19 ftig terjed. Nagyobb vételnél 5—10—15% engedmény. — Levél-cím: —

UNGHVÁRY LÁSZLÓ gyümölcsfa-iskolája, Czepléden.
!! Tessék árjegyzéket kérni!! 7415

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÓDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Készít: a) gépeket és építési munkákat, teljes malomberendezéseket,
vasuti kocsiakat és vasuti felszereléseket, transmissiókat.

Spezialitások: b) Kéregöntvény vasuti kerekek, váltók, zuzómü-
vek, hengerek és ágyugolyókhoz. Aczelöntés. — Hengerszékek

kéregöntvény hengerekkel mind a magas malmászathoz, mind pedig a
paraszta örléshez s egész malomberendezések. — Facsiszo-

lázhoz, papir- és cellulosa-gyártáshoz való gépek. —

Vízkerékeket nagy sikerrel pótló turbinák. — Zsilipek, csőveze-

tekek, frictiós kapcsolások, rotációs dynamo-méterek. —

Mechwart-féle forgó gőzeke. — Elektromos világítás s erőátvitel egy-

irányú váltakozó- s forgóárammal, dynamo-gépek, motorok, elektromos

bányaberendezések, felhúzó, szellőztető, elektromos utak, hordozható

elektromos fűrógépek; elektromos daruk, szivattyúk, ivlámpák, mérő-
készülékek, stb. 7121

Gyógyszertár „az arany

bírodalmi almához”.

PSEPHOFER J.

L., Singerstrasse 15. sz.

Bécs.

vértisztító labdaccai,

azelőtt egyetemes labdacsoznak nevezve,

az utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mert tényleg nagyon sok betegség

létezik, a melyekben ezen labdacso valóban kitűnő hatásúknak bizonyultak.

Sok évtized óta általánosan el vannak terjedve ezen labdacso és nagyon

keves család lehet, a melyben ezen kitűnő háziszerről egy kis készlet hiányozna.

Sok orvos ajánlotta és ajánlja ezen labdacsokat házi szer gyanánt, legfőképp

minden baj ellen, a mely rossz emésztés vagy dugulásból származik,
mint: az epekeréngés zavarai, májbaj, a belek elcsenyedése, szél-
kölka, vértelenség az agyba, állati bajok (aranyér) stb.Vértisztító tulajdonságuknál fogva különösen jó hatással bírnak vérsze-
gényeségnél és az ebből származó betegségekben, mint: sápkór, ideges
fejtájás, stb. Ezen vértisztító labdacso ezenkívül oly enyhén hatnak, hogy
legcsökkenőbb fájdalommal sem okoznak és ezért a leggyengébb személyek, sőt
meg gyermekek által is aggodalom nélkül bevehetők.Egy tekercsnél kevesebb nem kellek. A pénz előleges beküldése mellett
portmentes küldéssel együtt egy tekercs labdacso ára 1 ft 25 kr., 2 tekercs
2 ft 30 kr., 3 tekercs 3 ft 35 kr., 4 tekercs 4 ft 40 kr., 5 tekercs 5 ft 20 kr.,
10 tekercs 9 ft 20 kr.

Kérjük határozottan: 7512

„Pserhofer J. vértisztító labdacsoit”

kérni és arra ügyelni, hogy minden doboz fedélfelirata a használati utasí-
táson álló Pserhofer J. névvel és pedig vörös betűkkel, viselje.

PSEPHOFER J. gyógyszer-tára, Singerstrasse 15. Bécs.

Raktár Budapest részére Török József gyógyszerész urnál, Király-u. 12.

Legjobb és leghíresebb
pipere holgypor: a
La
VELOUTINE
Különleges Rizsopar
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Prof. Nothnagel

azt mondja: Kétőn hat osz. község, szaba és más hasonló rheumatikus fájdalmaival a Ganthieria-olajok belsőleg, a Ganthieria-olaj külsőleg. Hatásos felületen bősor. Ára mindegyiknek 1-1 forint. A Cocain-pastillából néhány darab megszünteti a garat- és gégehurut, köhögést és rekedtséget. Ára egy doboznak 75 kr. Kapható Hasi-lyszky Sándor-terti gyógyszerárban, Bpsten.

„Megváltó” gyógyszerára Puj, Erdély Hunyadmegye.
Ha szereti gyermekét,
használja a kitűnőnek elismert
Kárpáti
egészségi gyermek-tápkávé.
Kapható a legtöbb gyógyszerárban s minden nagyobb kereskedésben.
1 doboz ára 18 krajczár.
Budapesti forrást: 7290
EGGER-féle gyógyszerára „Nádorhoz.”

A NAGY KRACH!

New-York és London az európai szárazföldet sem kímélték meg s egy nagy ezüstáruházi indíttatva érezték magát egész készletét — a munkadíj csekély megtérítése mellett — elajándékozni. En végig felhatalmazva ezen megbízást eszközölni. En tehát minden embernek adom az alant felsorolt tárgyakat pusztán 6 frt 60 kr. megtérítése mellett és pedig:

- 6 db legfin. asztalkést val. pengével,
- 6 amer. szab. ezüst villát egy dróbból,
- 6 „ „ „ „ evőkanalat,
- 12 „ „ „ „ kávékanalat,
- 1 „ „ „ „ levesteskanalat,
- 1 „ „ „ „ tejmerőkanalat,
- 2 „ „ „ „ tojástartót,
- 6 „ angol Victoriatálcát,
- 2 „ pompás asztali-gyertyatartót,
- 1 „ teásürit,
- 1 „ legfinomabb csukorsörét,
- 6 db összesen csak 6 frt 60 kr.

Az összes fenti 44 tárgy ez előtt 40 frtba került és most ezen minimális ártól, 6 frt 60 kr.-ért kaphatók az amerikai szab. ezüst egy teljesen felérő fém, mely ezüst színt 35 éven át megtartja, miért is jótállva lesz. Legjobb bizonyítékul, hogy ezen hirdetés

nem szélhámososság

ezennel nyilvánosan kötelezem magamat mindenkinek azt, ha az áru nem felel meg, kifogás nélkül a pénzt visszafizesztem. Senki se mulassza el a kedvező alkalmat, ezen remek garnitúrát megszerezni, a mely különösen ajánlatos házassági és alkalmi ajándéknak és jobb háztartások részére.

Kapható csak HIRSCHBERG A.-nál

az egyesült amerikai szab. ezüstáru gyára főképviseleténél,
Bécs, II., Rembrandtstrasse 19/7. Telefon 7114.

Széküldés a vidékre utánvétel, vagy az összes előleges beküldése mellett. — Tisztító-por hozzá 10 kr. Csupán a melléti védjegy-vel valódi. (Egyszerűség.)
Kíváncsi az előfizető levelekbe: Bécs: egyeneskötésű levelek: megkapom, melylyel nagyon meg vagyok elégedve és kérem még egy olyan garnitúrát, 14 db. amer. szab. ezüstből utánv. küldeni.
Bozovic, Kr. Sörényim 18/7. 896.

Keresztes S. főszolgabíró.

„Az első küldeményem nagyon meg vagyok elégedve, kérek még egy garnitúrát.
Károcsa.
Majorosy János, kanonok.
„A küldeményt vettem, nagyon meg vagyok elégedve, kérek még egy küldeményt 6 frt 60 krért.
Károcsa.
Bánffy báró 6 excell.

Bánffy báró 6 excell.

Való- di amerikai Onborotváló-készítők „STAR” ára 5 frt. Borotvakések, zsebkések, valódi solingeni és angol gyártmányok a legolcsóbb árak mellett.

KELLETI J.-nél Budapest, Koronaherceg-utca 17.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legfinább égyes
SAVANYU-KÚT

VALÓDI
Ara csomagként 25 krajczár (50 fillér).
500 gramm.
Kathreiner-féle
Kuepp malata kávé
egész szemekben
Kathreiner-féle malatakávé gyára
Bécs-München
Saját érdekünkben csakis ezen eredeti csomagokat kérjük és fogadjuk el.

Dohányzók!
Czigaretták
papir nélkül!
MOPS
SUPERIORES
Tollszopóka szívarkák szabadalm. szűrővel.
BAYONETAS
Arjegyeket díjtalanul küld 7349
EGGIMANN & HEDIGER, BIEL Schweiz.
Vezérigények Magyarország részére:
Weiss és Langer cég Budapest, VI. Szerecsen-utca 8.

Foulard-selyemkelmék
a legvalóságosabb színárnyalatokban, méhetlen valasztékban, egymin felére, fehér és színes selymek a jó viselkedést valódiulással. Magasok száma a legjobb, körrelen megrendelési forras. Ezer meg ezer előmerő írat. Mintak franko. Svájcba a leveleporto kétszeres.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
királyi szállítók
7377 selymekelme gyárak szövetsége Zürich.

Lunge u. als
Kräuter-Thee, Russ. Knöterich (Polygonum avic.) ist ein vorzügliches Hausmittel bei allen Erkrankungen der Luftröhre. Dieses durch seine wirksamen Eigenschaften bekannte Kraut gedeiht in einzelnen Distrikten Russlands, wo es eine Höhe bis zu 1 Meter erreicht, nicht zu verwechseln mit dem in Deutschland wachsenden Knöterich. Wer daher an Phthisis, Luftröhren- (Bronchial-) Katarrh, Lungen-epithel-Affektionen, Kehlkopfentzündung, Asthma, Athemnoth, Brustschmerzen, Husten, Hämoptoe, Blutstausen etc. etc. leidet, namentlich aber derjenige, welcher den Keim zur Lungenschwindsucht in sich vermutet, verlange und bereite sich den Absud dieses Kräuterthees, welcher sich in Packeten à 1 Gulden bei Ernst Weidemann, Liebenburg a. Harz, erhältlich ist. Broschüre mit ärztlichen Anweisungen und Abbildung gratis.

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen legjobbat hatásu szer a **RÉTHY-féle pemetefü-czukorka,** mely ezen bajokat gyorsan megszünteti. Kapható minden gyógyszerárban. Egy doboz ára 30 kr, 5 dobozzal 1 frt 50 kr-ért bérmentve küld 7264

Réthy Béla
gyógyszerész Bécs-Csabán.
Csak akkor valódi, ha minden doboz fenekén aláírásom látható.

Czerny-féle
Keleti rózsatej
oly meglepően tiszta, fiatalos arczbőrt
szerez, mely semmi más szer által el nem érhető; kitűnő hatású májfolt, szepők, pörpöröcskék, bőrkáta, nem szep arczörösség s a bőr minden tisztáltsága ellen, megszünteti a sárga vagy barna arczsínt s egyaránt alkalmas minden testrésze. Ára 1 frt. Balsamszappan hozzá 30 kr.
Törvényesen védett, lelkiismeretesen megvizsgált és valódi minőségben kapható 7416
ANTON J. CZERNY, Bécs.
XVIII. Carl Ludwigstrasse 6. (saját házában).
Széküldés utánvétel. Prospektus ingyen és bérmentve. Raktárak a nagyobb gyógyszerárakban és illatszerüzletekben.
Vezérképviselet és magyarországi forrást Budapestben **TOROK JÓZSEF** gyógyszerárban.

Feszty társaság körkép palotájában
Városliget 7368
Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem
óriási körkép. Látható.
reggel 9 órától este 4 óráig.
Az esti órákban villanyvilágításnál.
Belépő díj 50 kr.
Gyermekjegy 30 krajczár.

7. SZÁM. 1898.

BUDAPEST, FEBRUÁR 13.

45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 1 félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50 Külföldi előfizetésekhöz a postai megkötözött viteldj is csatolandó.

VERESCSAGIN.

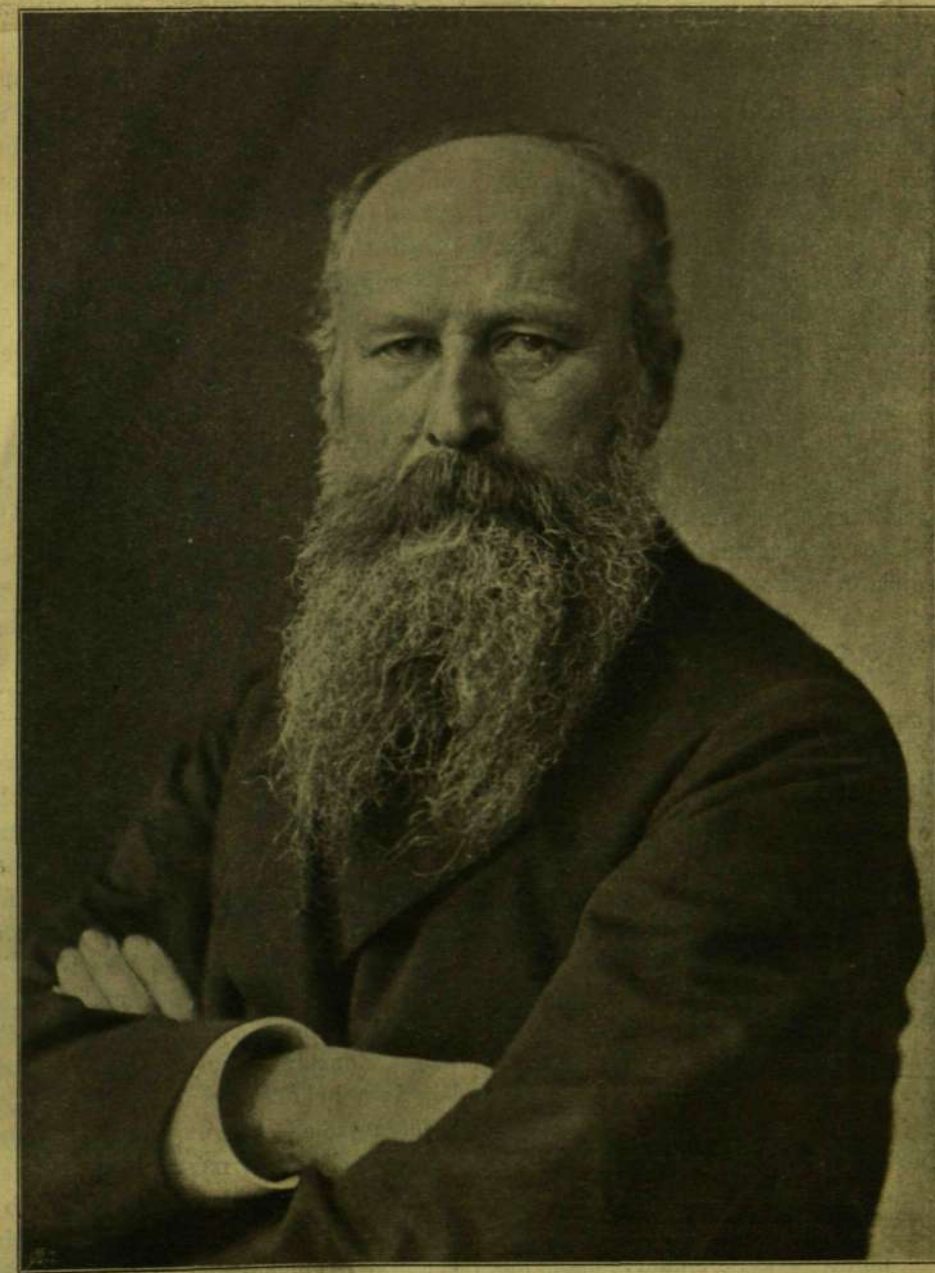
Az oroszok világhírű festőművésze, Verescsagin, termékenységet tekintve is a rendkívüli emberek közé tartozik. Alig szűnik meg egy képsorozatának varázshatása, már újra világútra indul ecsetének újabb alkotásaival. S a mi fő, minden újabb föllépésével fokozni tudja egyénisége érdekességét. Az ember majdnem azt vélné, hogy a feltűnést keresi. Azonban csodálatos képességei nyilvánvalóvá teszik, hogy sokkal több az, a mi alkotásainak annyira általános érdeket kölcsönöz, mint a közhangulat szerencsés meghódítása. Hogy ezt sem hagyja számitáson kívül, ugyan ki róhatná föl neki? A kérdés azon fordul meg, hogy igazi tehetség-e, vagy sem; mert igazán nagy tévedés volna bizalmatlannak lenni ez iránt csak azért, hogy minden újabb megjelenése bizonyos zajjal történik. Újabb képeinek az a gyűjteménye, a melyet rövid idő múlva a főváros közönsége is láthat, ép oly zajjal járta végig Európa nagy városait, mint az előbbiek. Sőt talán valami még fokozza is az érdeklődést.

S érthető is, hogy az orosz-francia barátkozásnak még mindig tartó mézes heteiben egész Európa kíváncsi arra, hogy a mindenképpen igazságra törekvő orosz művész ugyan mi módon bánik el a francia gloire-nak újabban ismét anynyittemletett és nagy népszerűsége emelkedett hőisével, a nagy Napoleonnal. Verescsagin, úgy látszik, most is hű maradt magához. A világverő császár oroszországi szomorú kudarcát kifoghatatlan leleménységgel mutogatja festményeinek egész sorozatán. Egy Párisban „Napoléon I. en Russie” cím alatt megjelent könyve is mutatja, mily messzemenő kutatásokat végzett, csak hogy kellő világításba helyezhesse az eseményeket. Valószínű, hogy sokszor használt túlságosan színeket, s egyik ismertetője szerint az a Napoleon, a kit elénk állít, nemcsak hogy nem a nagy császár, de még nem is a „petit caporal”, hanem egyszerűen — egy prémes bunda. Verescsagin ez újabb képeiben ismét a háború borzalmait festi, s ez neki több egyszerű művészi feladatnál. Maga bevallja, hogy a humanizmus nevében cselekszik, midőn a háborút a legmeggrázóbb hűséggel ábrázolja. Volt alkalma megismerkedni vele; hiteles dolgokat mondhat felőle. Életrajának egy pár adata teljesen elegendő, hogy erről meggyőződjünk.

Verescsagin Vazul 1841-ben született Novgo-

rodban. Tizenhét éves korában már tengerészeti tiszt volt, azonban hajlamai — szülői tiltakozása ellenére is — csakhamar a művészi pályára terelték. Rövid időt a szent-pétervári festészeti akadémiában töltve, 1862-ben Párisba ment művészeti tanulmányait folytatni, s innen legelőször is a Pyrenei-hegyek közé „rándult ki”. Rövid idő múlva már megkezdte nagyobb utazásait. Tifliszben a kaukázusi népek festői tarkaságát tanulmányozta s csak 1864-ben tért vissza

Párisba, hogy a híres Gerometól tanuljon. Ismeretes első párbeszéde a nagyevő művészszel. — „Tanítványa szeretnék lenni, mester.” — „Ki küldte hozzá?” — „Senki. De művei tetszenek nekem, s azért jöttem.”
1867-ig tanult itt a fiatal művész, a mikor azután egyszerre beledobta magát a legkalandosabb és legváltozatosabb életbe. Kauffmann tábornok vezetése alatt részt vett az oroszok turkesztani hadjáratában. Bejárta Bokharát,

W. W. Winstokajin

La Première Marque du Monde
GUERLAIN
Parfumeur. — Fabrique à Bécon-les-Bruyères (Seine). — Magasins : 15, Rue de la Paix, PARIS

“Eau de Cologne Régimentaire”
Délicieux parfum très apprécié pour la toilette du Corps.
“Crème de Fraises”
Cold-Cream Spécial Pour tonifier et adoucir la peau.
“Jardin de mon Cœur”
Extrait pour le Mouchoir Remarquable par sa distinction.
“Facon Papoceti”
au Baume de Baléine. Absolument neutre pour la figure et les mains.